VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Analýza výsledků komunálních voleb 2014 v okrese České Budějovice

Autor práce: Anna Winkelhoferová
Studijní obor: Regionální studia
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: Ing. Jiří Dušek, Ph.D.
Katedra: Katedra společenských věd

2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Jiřímu Duškovi, Ph.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

WINKELHOFEROVÁ, A. *Analýza výsledků komunálních voleb 2014 v okrese České Budějovice : bakalářská práce.* České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2016. 86 s. Vedoucí bakalářské práce : Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Klíčová slova: České Budějovice, komunální volby, koalice, obec, typologie exekutivních koalic

Práce analyzuje a shrnuje výsledky komunálních voleb v roce 2014 ve vybraném vzorku municipalit v regionu okresu České Budějovice, se zaměřením na vytvořené povolební koalice. První část práce obsahuje teoretická východiska, zahrnující definici obcí, jejich orgánů, komunálních voleb a typologii koalic, současně s uvedením obecních zřízení a komunálních voleb ve vybraných zahraničních zemích. V druhé praktické části práce je provedena analýza komunálních voleb v roce 2014 se srovnáním s výsledky předchozího volebního období a zároveň jsou typizovány povolební koalice ve sledovaných subjektech.

ABSTRACT

WINKELHOFEROVÁ, A. *The Analysis of the Results of Municipal Elections 2014 in the District of České Budějovice : Bachelor thesis.* České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2016. 86 p. Supervisor : Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Key words: České Budějovice, coalitions, municipal elections, municipality, typology of executive coalitions

This bachelor thesis analyzes and summarizes the results of municipal elections in 2014 in the samples selected municipalities in the region of the district České Budějovice, focusing on post-election created coalitions. The first part of thesis contains theoretical bases, including the definition of municipalities, authorities, municipal elections and typology of coalitions, while indicating the establishment of municipal and local elections in several foreign countries. In the second practical part of this thesis is an analysis of municipal elections in 2014, a comparison with the results of the previous election period and the post-election coalitions are typified in the subjects studied.

Obsah

Úvod 8

1 Metodika a cíl bakalářské práce 9

2 Komunální volby 11

2.1 Obec 11

2.2 Orgány obce 12

2.2.1 Rada obce 12

2.2.2 Zastupitelstvo 12

2.2.3 Starosta 14

2.3 Definice komunálních voleb 15

2.4 Volební systém užívaný pro komunální volby 16

3 Přehled typů exekutivních koalic 22

3.1 Minimální vítězná koalice 23

3.2 Velká koalice 23

3.3 Široká koalice 24

3.4 Všestranická koalice 25

4 Obecní volby a obecní zřízení v některých zahraničních zemích 26

4.1 Slovensko 26

4.2 Rakousko 30

4.3 Polsko 33

4.4 Maďarsko 36

4.5 Německo 41

4.6 Francie 46

5 Česká komunální politika a exekutivní koalice 50

6 Charakteristika zkoumaného regionu - okres České Budějovice 55

7 Výsledky komunálních voleb 57

7.1 Výsledky komunálních voleb celorepublikově 57

7.2 Výsledky voleb v Jihočeském kraji a jejich porovnání s celorepublikovými výsledky 60
7.3 Výsledky voleb v okrese České Budějovice 61
7.3.1 Volební zisky jednotlivých kandidujících politických subjektů 62
7.3.2 Volební zisky ve městech 64
7.3.3 Volební zisky v obcích s neměstským statutem 65
8 Exekutivní koalice v okrese České Budějovice 68
8.1 Analýza jednotlivých municipalit 68
8.2 Vytvořené exekutivní koalice 75
Závěr 77
Seznam použitých zdrojů 80
Seznam tabulek 86

Úvod

Rok 2014 byl z hlediska voleb pro občany velmi nabitý. Celkem se v tomto roce konaly hned troje volby, a to do Evropského parlamentu, Senátu a v neposlední řadě komunální volby.

Nejistota z budoucího politického vývoje však přinesla mnoho otazníků nad výsledky uvedených voleb. Zatímco volby v parlamentní politice přinášejí jediný jednotný výsledek pro celý stát, ve výsledcích komunálních voleb můžeme vysledovat mnoho rozdílů, taktéž i v tvorbě exekutivních koalic.

I když se může zdát, že komunální volby jsou méně významné oproti celostátním volbám, není tomu tak. Výsledky komunálních voleb mohou významně ovlivnit kvalitu života v obci, čímž jsou přímo ovlivněny životy občanů.

Komunální volby jsou nejsložitějším volebním mechanismem v České republice. Z pohledu voliče není na první pohled celá komplexita zřejmá, voliči pouze zakřížkují na kandidátních listinách své favority, ale povolební rozdělování mandátů a jmenování zastupitelů je velice komplikovaný mechanismus složený z navazujících vyjednávání mezi zvolenými stranami a dalšími subjekty při tvoření exekutivních koalic.

V komunálních volbách bylo v roce 2014 rozděleno více než 62 300 mandátů. Nejvíce mandátů o počtu 5000 obhajovala ODS, přibližně 4 500 ČSSD, 4 000 KDU-ČSL a více než 3 000 KSČM.[1] Celkem kandidovalo na tato místa více než 234 000 kandidátů, z nichž byla téměř třetina žen. Zvýšil se také počet voličů z řad občanů Evropské unie. Poprvé mohli volit i občané zemí Evropské unie, kteří mají na území obce pouze přechodný pobyt. V předcházejících volebních obdobích mohli do zastupitelstev volit pouze občané zemí EU s trvalým pobytem na území obce. Sněmovní strany také investovaly do komunálních voleb 2014 přibližně 134 miliónů korun a dbaly spíše na osobní jednání s voliči.

[1] MATERNA, D. *Politika v Česku v roce 2014: Jmenování vlády a troje volby* [online]. Praha : Česká televize, 2014, 6.10.2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/archiv/1014807-volby-2014-rekordni-pocet-kandidujicich-uskupeni-i-zen-poprve-voli-cizinci>.

1 Metodika a cíl bakalářské práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je analyzovat výsledky komunálních voleb 2014 v okrese České Budějovice. Vedlejším cílem práce je komparovat výsledky sestavování povolebních exekutivních koalic ve sledovaných municipalitách a odpovědět na otázku, který typ povolební koalice se na Českobudějovicku vyskytl nejčastěji.

Bakalářská práce je členěna do 8 kapitol.

V první kapitole práce je uvedena metodika a cíl bakalářské práce.

V druhé kapitole je definována obec, její orgány a komunální volby.

Ve třetí kapitole jsou vymezeny jednotlivé typy koalic, které pak mohou být sestaveny.

Čtvrtá kapitola uvádí příklady a odlišnosti obecních zřízení a voleb ve vybraných zahraničních zemích.

V páté kapitole je definována česká komunální politika a exekutivní koalice.

V šesté kapitole je vymezen sledovaný region okresu České Budějovice, který je specifikován v rámci České republiky.

Sedmá kapitola obsahuje výsledky komunálních voleb jak na celorepublikové úrovni, tak v Jihočeském kraji a následně i ve vybraném regionu okresu Českých Budějovic.

V osmé kapitole jsou analyzovány výsledky komunálních voleb ve vybraném vzorku měst. U jednotlivých municipalit jsou uvedeny základní údaje potřebné pro provedení analýzy komunálních voleb, tedy počet obyvatel, počet mandátů v zastupitelstvu a počet členů rady. Tato kapitola také zahrnuje zhodnocení výsledků voleb, srovnání s předchozími volbami v roce 2010 a určení, jaký typ povolebních koalic byl v jednotlivých municipalitách vytvořen.

V závěru tato práce odpovídá na následující otázky: Lze vysledovat ve sledovaných obcích odchylky volebních zisků jednotlivých subjektů od okresního či republikového průměru, případně od výsledků z roku 2010? Pokud ano, určují tyto odchylky kvantitativní demografické faktory? Jaké jsou převažující typy povolebních koalic vytvořených v obcích?

Pro zpracování této práce byl proveden průzkum bibliografických a internetových zdrojů. Dále byly použity tyto metody: historická, komparativní, analýza a dedukce.

2 Komunální volby

Abychom pochopili systém komunálních voleb, je nejprve nutné si definovat jednotku (subjekt), ve které se komunální volby konají a fungují. Takovou jednotkou je obec. Dále je nutné definovat jednotlivé orgány obce, aby bylo zřejmé, kdo se do nich volí.

2.1 Obec

Podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o obcích“) je obec „základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce“.[2] Tento zákon dále označuje obec jako veřejnoprávní korporaci s vlastním majetkem a odpovědností z navazujících vztahů. Z historického hlediska lze na obec nahlížet jako na společenství občanů.

Obec, která je považována za základní samosprávnou jednotku, vychází z pojmu komunita, avšak tento pojem nelze definovat zcela jednoznačně, neboť na jeho definici existují různé názory. Např. v němčině se pro tento pojem používají dvě slova, *Gemeinde* a *Gemeinschaft*. Slovo *Gemeinde* ve středověku představovalo synonymum pro místo, slovo *Gemeinschaft* zahrnuje kvalitu mezilidských vztahů na konkrétním místě. Ferdinand Tönnies ve své knize *Community and Society* tvrdí, že empirické kvality, které definují komunitu, jsou určeny jejím původem. Podle Tönniese je pravá komunita „organická, založená na krvi, příbuzenství, sdíleném bydlišti a místě, a také na společných postojích, zkušenostech, citech a dispozici.“[3] V porovnání se společností je komunita protikladem smlouvy a zájmu, je příliš spjata s lokalitou.

Takové představě pojmu komunita by mohla odpovídat venkovská osada preindustriální doby.[4] Ideální konstrukt komunity není možné určit, na druhé straně je nutné konstatovat, že komunitní soužití lidí na konkrétním území přibližně odpovídá současné definici obce dle zákona a představuje pro ni historický rozměr.

Nejvyšším (zákonodárným) orgánem obce je zastupitelstvo, jejími dalšími orgány jsou starosta a rada obce.

---

[2] ČESKO. Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 38. Dostupné z WWW: <http://www.sbcr.cz/cgi-bin/khm.cgi?typ=1&page=khc:SBA0128A>.

[3] MILLER, D. *Blackwellova encyklopedie politického myšlení.* 2. vyd. Brno : Barrister a Principal, 2003. s. 216. ISBN 80-85947-56-0.

[4] MILLER, D. *Blackwellova encyklopedie politického myšlení.* 2. vyd. Brno : Barrister a Principal, 2003. s. 216 - 217. ISBN 80-85947-56-0.

2.2 Orgány obce

2.2.1 Rada obce

Podle 3. části zákona o obcích je rada obce definována jako výkonný orgán obce. Její úlohou je připravování návrhů pro jednání zastupitelstva, zabezpečování hospodaření podle schváleného rozpočtu, vydávání nařízení obce, funkce zřizovatele vůči právnickým osobám, stanovování funkčního a personálního rozdělení obecního úřadu a uzavírání nájemních smluv. Obec však radu nemusí vůbec mít – v případě, že ji nemá, přejímá její pravomoci starosta obce. Podle zákona rada musí být tvořena lichým počtem členů, a to minimálně 5, maximálně 11. Počet členů nikdy nesmí přesáhnout 1/3 počtu členů zastupitelstva obce. Rada sestává ze starosty, místostarosty či místostarostů a ostatních členů. (V případě, že je starosta odvolán z funkce, zaniká i jeho členství v radě.) V případě, že počet členů zastupitelstva nedosahuje 15, se rada obce nevolí.

Rada obce se schází k výkonu svých pravomocí dle potřeby, aby ale byla usnášeníschopná, musí se na zasedání dostavit nadpoloviční většina jejích členů. Aby bylo rozhodnutí schváleno, musí jej odsouhlasit prostá většina všech (nejen přítomných) členů. Rada představuje nejdůležitější orgán obce, proto je v zájmu všech politických subjektů obsadit co největší počet jejích míst. Členové rady jsou voleni z řad zastupitelů, a to obvykle na ustavujícím zasedání zastupitelstva.

2.2.2 Zastupitelstvo

Zastupitelstvo obce tvoří členové, jejichž počet na každé volební období stanoví zastupitelstvo obce nejpozději 85 dnů přede dnem voleb do zastupitelstev obcí.

Počet zastupitelů se odvíjí od počtu obyvatel obce – viz tabulka níže:

Tabulka 1: Počet členů zastupitelstva v závislosti na počtu obyvatel[5]

Počet obyvatel	Počet zastupitelů
≤ 500	5 - 9
501 - 3000	7 - 15
3001 - 10 000	11 - 25
10 001 - 50 000	15 - 35
50 001 – 150 000	25 - 45
> 150 000	35 - 55

Zastupitelstvu obce je podle zákona vyhrazeno rozhodovat o nejdůležitějších záležitostech patřících do samostatné působnosti obce. Jedná se především o:[6]

[5] ČESKO. Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 38. Dostupné z WWW: <http://www.sbcr.cz/cgi-bin/khm.cgi?typ=1&page=khc:SBA0128A>.

- schvalování programu rozvoje obce,
- schvalování rozpočtu a závěrečného účtu,
- zřizování trvalých i dočasných peněžních fondů obce,
- zřizování a rušení právnických osob, příspěvkových organizací a organizačních složek obce,
- vydávání obecně závazných vyhlášek,
- volba a odvolávání starosty, místostarosty a dalších členů rady obce,
- určování počtu členů rady obce na další funkční období,
- určování počtu dlouhodobě uvolněných členů zastupitelstva,
- zřizování a rušení výborů, volba a odvolávání jejich předsedů a členů,
- zřizování a rušení obecní policie,
- stanovení výše odměn neuvolněným členům zastupitelstva,
- rozhodování o vyhlášení místního referenda,
- rozhodování o spolupráci s jinými obcemi a o formě této spolupráce.

Dalším okruhem záležitostí, spadajících do kompetence zastupitelstva, jsou ty majetkové. Zastupitelstvu obce je vyhrazeno především:[7]

- nabývání a převod nemovitých věcí včetně vydání nemovitostí podle zvláštních zákonů, převod bytů a nebytových prostorů z majetku obce,
- poskytování věcných darů v hodnotě nad 20 000 Kč a peněžitých darů ve výši nad 20 000 Kč fyzické nebo právnické osobě v jednom kalendářním roce,
- poskytování dotací nad 50 000 Kč v jednotlivých případech občanským sdružením za stanoveným účelem,
- uzavření smlouvy o sdružení a poskytování majetkových hodnot podle smlouvy o sdružení, jehož je obec účastníkem,
- rozhodování o peněžitých i nepeněžitých vkladech do právnických osob,
- uzavření smlouvy o přijetí a poskytnutí úvěru nebo půjčky, o poskytnutí dotace, o převzetí dluhu, o převzetí ručitelského závazku, o přistoupení k závazku a smlouvy o sdružení,
- zastavení nemovitých věcí,
- vydání komunálních dluhopisů.

[6] KUTLVAŠR, V. *Obecná definice zastupitelstva* [online]. Janovice, 2015, 21.7.2015 [cit. 2016-03-01]. Dostupné z WWW: <http://www.obecjanovice.cz/obecna-definice-zastupitelstva/d-1024>.
[7] KUTLVAŠR, V. *Obecná definice zastupitelstva* [online]. Janovice, 2015, 21.7.2015 [cit. 2016-03-01]. Dostupné z WWW: <http://www.obecjanovice.cz/obecna-definice-zastupitelstva/d-1024>.

2.2.3 Starosta

Starosta zastupuje obec navenek. Spolu s místostarostou (místostarosty) ho volí do funkcí zastupitelstvo obce z řad svých členů. Starosta a místostarosta musí být občanem České republiky. Za výkon své funkce odpovídají zastupitelstvu obce.

Starosta jmenuje a odvolává se souhlasem ředitele krajského úřadu tajemníka obecního úřadu v souladu se zvláštním zákonem a stanoví jeho plat podle zvláštních předpisů; bez souhlasu ředitele krajského úřadu je jmenování a odvolání tajemníka obecního úřadu neplatné.

Starosta:[8]

- odpovídá za včasné objednání přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok,
- plní úkoly zaměstnavatele podle zvláštních předpisů, uzavírá a ukončuje pracovní poměr se zaměstnanci obce a stanoví jim plat podle zvláštních předpisů, pokud není v obci tajemník obecního úřadu; vedoucí odboru jmenuje, odvolává a stanoví jim plat, jen není-li zřízena rada obce,
- může po projednání s ředitelem krajského úřadu svěřit komisi výkon přenesené působnosti v určitých věcech,
- může požadovat po Policii České republiky spolupráci při zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku,
- odpovídá za informování veřejnosti o činnosti obce,
- zabezpečuje výkon přenesené působnosti v obcích, kde není tajemník obecního úřadu,
- rozhoduje o záležitostech samostatné působnosti obce svěřených mu radou obce,
- plní další úkoly stanovené tímto zákonem a zvláštními zákony,
- plní obdobné úkoly jako statutární orgán zaměstnavatele podle zvláštních právních předpisů vůči uvolněným členům zastupitelstva a tajemníkovi obecního úřadu.

Starosta svolává a zpravidla řídí zasedání zastupitelstva obce a rady obce, podepisuje spolu s ověřovateli zápis z jednání zastupitelstva obce a zápis z jednání rady obce.

Je-li starosta ze své funkce odvolán nebo se funkce vzdal a není-li současně zvolen nový starosta, vykonává jeho pravomoc až do zvolení starosty místostarosta,

[8] ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha : Grada, 2010. s. 45 - 46. ISBN 978-80-247-3061-5.

kterého určilo zastupitelstvo obce k zastupování starosty. Neurčilo-li zastupitelstvo obce místostarostu k zastupování starosty nebo byl-li tento místostarosta z funkce odvolán nebo se funkce vzdal současně se starostou, pověří zastupitelstvo obce výkonem pravomoci starosty některého z členů zastupitelstva obce.

2.3 Definice komunálních voleb

Komunální volby upravuje zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů[9] (dále jen „zákon o volbách do zastupitelstev“). Jedná se o jednokolové přímé volby, kde občané daného území volí přímo své kandidáty. Zastupitelstva se volí na 4 roky. Počet zastupitelů se odvíjí od počtu obyvatel obce, jíž bude zastupitelstvo zastupovat. Volič může volit jak jednotlivé kandidáty různých stran (nebo nezávislé), tak strany nebo koalice na kandidátních listinách. Volby probíhají dle systému poměrného zastoupení. Systém poměrného zastoupení je volební systém založený na rozdělování křesel v zákonodárném sboru jednotlivým politickým stranám či politickým hnutím úměrně celkovému počtu hlasů, které ve volbách obdržely. Systém poměrného zastoupení se vyznačuje tím, že jeho aplikace ve volbách umožňuje rozložením sil v parlamentu relativně přesně kopírovat rozložení určitých zájmově, respektive názorově spřízněných skupin obyvatelstva ve společnosti.

Zpravidla je v obci stanoven 1 volební obvod, ale zastupitelstvo může nejpozději 85 dní před konáním voleb vytvořit více volebních obvodů. V obcích, jejichž počet obyvatel nepřekračuje 10 000, lze vytvořit více volebních obvodů pouze v případě, že v každém volebním obvodu bude alespoň 5 kandidátů na pozici zastupitele. V obcích s 10 000 – 50 000 obyvateli pak musí být v každém volebním obvodu alespoň 9 zastupitelů, atd.[10]

Podle § 20 výše uvedeného zákona mohou kandidovat politické strany, hnutí, koalice, nezávislí kandidáti či jejich sdružení, sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů. Nezávislí kandidáti se mohou zaregistrovat pouze v případě, že doloží petici podepsanou určitým počtem obyvatel volebního obvodu. V případě sdružení nezávislých kandidátů se jedná o minimálně 7 % obyvatel. (U obcí, jejichž počet obyvatel převyšuje 14 292, se tak jedná (s matematickým

[9] ČESKO. Zákon č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2001, částka 178. Dostupné z WWW: <http://www.sbcr.cz/cgi-bin/khm.cgi?typ=1&page=khc:SBA1491A>.

[10] ČESKO. Zákon č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2001, částka 178. Dostupné z WWW: <http://www.sbcr.cz/cgi-bin/khm.cgi?typ=1&page=khc:SBA1491A>.

zaokrouhlením) o větší počet podpisů, než kolik je jich třeba k založení politické strany, tj. více než 1000).

V systému komunálních voleb jsou využívány otevřené kandidátní listiny a tzv. panašování. Panašování je nástroj, který umožňuje výběr kandidátů napříč volebním spektrem, tzn. z různých stranických kandidátních listin.[11] Volič může hlasovat pro celou kandidátní listinu, pro jednotlivé kandidáty, nebo kombinovat kandidáty z jednotlivých kandidátních listin. Preferenční hlasy se udělují jednotlivým kandidátním listinám, nesčítají se. Preferenční mandát získává pouze takový kandidát, který získal více než 10 % průměru počtu hlasů dané kandidátní listiny.[12] Zákon č. 491/2001 Sb. rovněž zavedl tzv. kvorum ve výši 5 % získaných hlasů jako podmínku pro vstup do skrutinia. Jedná se o 5 % hlasů z celkového počtu hlasů vyděleného počtem volených zastupitelů a vynásobeného počtem kandidátů kandidujících za konkrétní stranu, maximálně však počtem rovným počtu volených zastupitelů.

Pro přepočet hlasů na mandáty se využívá tzv. d'Hondtova metoda, která spočívá v dělení získaných hlasů řadou přirozených čísel počínaje od 1. Tato metoda představuje větší výhodu pro velké strany oproti metodě Sainte-Lagüe, která zachovává neutralitu k malým i velkým stranám i koalicím. (Podle některých autorů však metoda Sainte-Lagüe zvýhodňuje malé a středně velké strany, viz RIEGL[13]).

Od rozdělení federace a vzniku samostatné České republiky dosud se konaly komunální volby celkem 6x, a to v letech 1994, 1998, 2002, 2006, 2010 a 2014. Na první volby, konané v roce 1994, se vztahoval zákon č. 152/1994 Sb.[14], který byl v roce 2001 novelizován. Na základě tohoto zákona se volby konají dle všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním.

2.4 Volební systém užívaný pro komunální volby[15]

Komunální politika by měla být tou nejvěcnější a nejméně ideologickou politikou, politikou nejblíže občanům, a tak se jeví jako logické, že i volební systém do

[11] PECHÁČEK, Š. *Panašování jako způsob personalizované volby v rámci poměrného volebního systému*. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. Praha : Parlamentní institut, 2013 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z WWW: <www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=139686>.

[12] KREJČÍ, O. *Nová kniha o volbách*. Praha : Professional Publishing, 2006. s. 331. ISBN 80-86946-01-0.

[13] RIEGL, M. *Přehled volebních systémů v Evropě* [online]. Praha : Institut evropské demokracie, 2005 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z WWW: <http://www.ied.cz/index.php?d=8&id=77>.

[14] ČESKO. Zákon č. 152/1994 Sb. o volbách do zastupitelstev v obcích a o změně a doplnění některých dalších zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1994, částka 48. Dostupné z WWW: <http://www.zakonynawebu.cz/cgi-bin/khm.cgi?typ=1&page=khm:SB1994/15294A01_000.HTM>.

[15] CHARVÁT, J. Volby a volební systémy v České republice: Volby druhého řádu v České republice: Volební systém užívaný pro volby do obecních zastupitelstev. In BUREŠ, J., CHARVÁT, J., JUST, P., ŠTEFEK, M. *Česká demokracie po roce 1989*. Praha : Grada, 2012. s. 223 - 230. ISBN 978-80-247-4283-0, vlastní zpracování.

obecních zastupitelstev bude pro voliče snadno srozumitelný. Opak je nicméně pravdou a volební systém užívaný pro české komunální volby je ze všech v České republice užívaných volebních systémů nejkomplexnější a nejsložitější. V důsledku toho pak často dochází v souvislosti se snahou vysvětlit a hodnotit pravidla (a výsledky) českých komunálních voleb k množství dezinterpretací a zavádějících závěrů.

Podobně jako v případě voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky prošel český komunální volební systém po roce 1989 několika proměnami (zejména v letech 1990, 1991 a 2001). Po pádu nedemokratického režimu a s tím souvisejícím zrušením systému národních výborů byla obnovena místní samospráva, přičemž jedním ze základních předpokladů ustavení obecní samosprávy bylo (znovu)obnovení přímo volených obecních zastupitelstev. První (polistopadový) zákon, který upravoval volbu obecních zastupitelstev v České republice, byl zákon ČNR č. 368/1990 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích. Tento volební zákon přiznával volební právo, a to jak aktivní (právo volit), tak pasivní (právo být volen), všem občanům starším osmnácti let věku s trvalým pobytem na území obce. Od roku 2001, v souvislosti s připravovaným vstupem České republiky do Evropské unie, byl v případě komunálních voleb, podobně jako v případě voleb do Evropského parlamentu a voleb do krajských zastupitelstev, požadavek občanství České republiky nahrazen požadavkem občanství některého z členských států Evropské unie a pro výkon volebního práva se rozhodující stala evidence v registru občanů s trvalým pobytem na území dané obce. Ačkoli byl i pro komunální volby přijat listinný poměrný volební systém, na rozdíl od ostatních úrovní v případě českých voleb je v obecních volbách aplikována logika volné kandidátní listiny, díky čemuž mohou v obecních volbách kandidovat i nezávislí kandidáti a jejich sdružení, pokud tito předloží petici podporující jejich kandidaturu v dané obci s vyžadovaným počtem podpisů (počet podpisů na takovéto petici je stanoven ve volebním zákoně a je odvozován od velikosti konkrétní obce).

Pro potřeby voličského hlasování byly v českých obecních volbách zvoleny tzv. volné kandidátní listiny, v rámci nichž je umožněn mechanismus panašování (výběr kandidátů z více kandidátních listin, nikoli pouze z jedné kandidátní listiny, jako je tomu v České republice v případě voleb do Poslanecké sněmovny, krajských zastupitelstev a Evropského parlamentu). Voliči disponují takovým počtem hlasů, kolik se v jednotlivých volebních obvodech rozděluje obecních zastupitelských mandátů, a mohou přitom obecně zvolit tři strategie, jak se svými hlasy naložit. Prvním možným postupem je vybrat a označit pouze jednu kandidátní listinu, čímž fakticky rozdělí

všechny své hlasy mezi jednotlivé kandidáty uvedené na vybrané listině. Druhou možnou strategií pro voliče je, aby své hlasy využil pro jednotlivé kandidáty bez ohledu na jejich stranickou příslušnost. Voliči tak mohou při aktu hlasování vybírat kandidáty napříč jednotlivými kandidátními listinami, přičemž omezeni jsou pouze počtem kandidátů, které mohou maximálně vyznačit (zakřížkovat) – a sice tolik kandidátů, kolik se ve volebním obvodu obsazuje mandátů, a skutečností, že každému kandidátovi mohou přidělit právě jeden hlas (nemohou tak kumulovat více hlasů u jednoho kandidáta). Třetím možným postupem je zkombinovat první dvě výše zmíněné varianty hlasování. To znamená vybrat určitý počet kandidátů a současně označit jednu kandidátní listinu. Hlasy se pak započítávají následujícím způsobem. Nejprve se zjistí počet hlasů odevzdaných jednotlivým kandidátům a posléze se zbývající počet hlasů přidělí nejvýše postaveným kandidátům na kandidátních listinách. Aby byly voličům umožněny všechny výše uvedené strategie hlasování (a samozřejmě také proto, aby bylo posléze možné toto hlasování zpracovat), dostává každý volič jediný volební lístek, na němž jsou uvedeny všechny v obci kandidující volební strany i všichni jejich kandidáti.

Z výše uvedeného mechanismu by se mohlo zdát, že volič své hlasy dává přednostně nebo pouze jednotlivým kandidátům. Přitom opak je pravdou. Hlas odevzdaný pro některého z kandidátů je ve skutečnosti v první řadě hlasem pro volební stranu, která vybraného kandidáta nominovala. To je ale ostatně zřejmé ze skutečnosti, že obecní volební systém pracuje s mechanismem kandidátních listin. Výše představeným mechanismem v podstatě získává označený kandidát pouze jakousi formu preferenčního hlasu, díky němuž se tento kandidát může (ale nemusí) dostat na volitelné místo na kandidátní listině, ačkoli ve skutečnosti se v obecní volební legislativě s pojmem preferenční hlas vůbec nesetkáme. Protože jsou všechny odevzdané hlasy využity přednostně pro určení počtu hlasů volební strany, může voličský hlas paradoxně přispět k tomu, že bude zvolen jiný kandidát ze stejné kandidátní listiny, než který konkrétně obdržel hlas voliče, tedy v nejhorším možném případě i kandidát nechtěný.

Pro přepočet voličských hlasů na poslanecké mandáty je potřeba nejprve určit počet voličských hlasů, jenž volební strana získala. Postupuje se tak, že se k hlasům voličů, které obdržela volební strana jako celek, připočítávají hlasy voličů přidělené jednotlivým kandidátům nominovaným touto volební stranou. Z tohoto součtu voličských hlasů se pak vypočítává počet obecních zastupitelských mandátů, jenž příslušné volební straně v rámci daného volebního obvodu připadne.

Zákonem ČNR č. 368/1990 Sb. byla pro potřeby přepočtu voličských hlasů na obecní zastupitelské mandáty zavedena metoda volebního dělitele Sainte-Laguë v jeho

čisté podobě. Tento volební dělitel zůstal v obecní volební legislativě zachován i po volební reformě schválené v roce 1994 a metoda přepočtu byla změněna teprve (opozičně-smluvní) komunální volební reformou z roku 2001, jejímž cílem bylo posílení zastupitelských zisků větších volebních stran, a tím současně snížení míry roztříštění stranického spektra v obecních zastupitelstvech. Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů proto zavedl klasickou metodu d'Hondtova dělitele, která se užívá v obecním volebním systému dodnes.

S ohledem na výše zmíněnou ambici snížení míry fragmentace obecních zastupitelstev zavedla volební reforma z roku 2001 do obecního volebního systému i mechanismus uzavírací klauzule. V období let 1990 – 2001 se s mechanismem uzavírací klauzule v obecních volbách nesetkáváme, od obecních voleb konaných v roce 2002 je nicméně zaveden institut zákonem stanovené uzavírací klauzule na hranici 5 %. Podobně jako v případě jiných případů voleb druhého řádu v České republice se ani v případě komunálních voleb nastavení uzavírací klauzule nenavyšuje v případě volebních koalic více politických subjektů, což je nicméně zřejmé již z toho, že obecní volební zákon užívá pro všechny kandidující politické subjekty jednotné označení „volební strana". Naopak – na rozdíl od ostatních typů voleb konaných v České republice – se v případě obecních voleb může nastavení zákonem stanovené uzavírací klauzule snižovat. Týká se to těch volebních stran, které nominují nižší počet kandidátů, než je volený počet kandidátů ve volebním obvodu. Percentuální hranice uzavírací klauzule je navíc úměrná počtu nominovaných kandidátů.

Poté, co je vypočten počet (obecních) zastupitelských mandátů připadajících jednotlivým volebním stranám v rámci daného volebního obvodu, přistupuje se k určení toho, kdo z kandidátů uvedených stran na příslušných kandidátních listinách konkrétně zasedne v obecním zastupitelstvu. Teprve v tuto chvíli přicházejí na řadu hlasy přidělené jednotlivým kandidátům. I v tomto mechanismu došlo nicméně v průběhu námi sledovaného období ke změnám.

Zatímco pro první obecní volby 1990 rozhodoval o pořadí zvolených kandidátů z kandidátních listin počet získaných hlasů voličů, v souvislosti s přijetím zákona č. 152/1994 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a o změně a doplnění některých dalších zákonů, se mechanismus přidělování zastupitelských mandátů konkrétním kandidátům měnil. Nově se obecní zastupitelské mandáty v jednotlivých volebních obvodech přidělovaly s přihlédnutím k pořadí kandidátů na listině. Nejprve se stanoví průměrný počet hlasů voličů připadajících na jednoho kandidáta v rámci dané kandidátní listiny. Pouze pokud se některému z kandidátů v rámci dané kandidátní

listiny podaří získat alespoň o 10 % voličských hlasů více, než byl průměrný počet hlasů voličů na jednoho kandidáta, byl takový mandát zařazen na první místo kandidátní listiny. Od roku 1994 nebyl tento mechanismus dále měněn, pročež zůstává v platnosti až do současnosti. Došlo tím k modifikaci původní praxe volných kandidátních listin na volební systém s částečně vázanými kandidátními listinami.

V průběhu času se měnila i obecná pravidla pro nastavení velikosti volebních obvodů v komunálních volbách. Mechanismus stanovení počtu členů jednotlivých obecních zastupitelstev, kteří jsou voleni na čtyřleté funkční období, je specifikován přímo ve volebním zákonu a celkový počet členů zastupitelstev je odvozován od počtu obyvatel v obci. První obecní volební zákon z roku 1990 vymezoval minimální a maximální možný počet členů zastupitelstva v rozmezí od sedmi do osmdesáti zastupitelů (pro statutární města se měl počet zastupitelů pohybovat v rozmezí od padesáti do sedmdesáti, v případě Zastupitelstva hlavního města Prahy se mělo volit sedmdesát až osmdesát zastupitelů). Pro volbu obecních zastupitelstev s méně než třiceti zastupiteli nebylo možné podle dikce obecního volebního zákona rozčlenit území obce do více volebních obvodů. Naopak více volebních obvodů v rámci jedné obce bylo (povinně dle dikce obecního volebního zákona) zřizováno tehdy, čítalo-li obecní zastupitelstvo jako celek více než třicet členů, přičemž v takovém případě se velikost jednotlivých volebních obvodů měla pohybovat v rozmezí od deseti do dvaceti rozdělovaných mandátů a tyto volební obvody musely být vytvořeny nejpozději sedmdesát dní před konáním voleb. Komunální volební reforma z roku 1994 snižovala rozmezí počtu členů zastupitelstva na počet od pěti do pětapadesáti členů zastupitelstva, pouze v případě Zastupitelstva hlavního města Prahy se mělo nadále volit sedmdesát až osmdesát zastupitelů. Současně došlo i ke změně pravidel pro vytváření více volebních obvodů v rámci obce, když od roku 1994 se hovoří již pouze o možnosti vytvářet více volebních obvodů v rámci jedné obce, a sice v situaci, kdy obecní zastupitelstvo čítá nejméně patnáct zastupitelů. Rozhodnutí o vytvoření více volebních obvodů v rámci jedné obce bylo ponecháno na rozhodnutí obecní rady, pro kterou platilo pouze následující omezení – velikost jednotlivých volebních obvodů se měla pohybovat v rozmezí od pěti do patnácti rozdělovaných mandátů a vymezení jednotlivých volebních obvodů musí být známo nejpozději 85 dní před dnem konání voleb.

K (dosud) poslední změně došlo v rámci komunální volební reformy z roku 2001, v rámci níž sice zůstala zachována lhůta nejméně 85 dní před konáním voleb pro vyhlášení nastavení jednotlivých volebních obvodů, měnila se ovšem pravidla pro možnost vymezení více volebních obvodů v rámci jedné obce. Od roku 2001 platí, že

v obcích do 10 000 obyvatel může být vytvořeno více volebních obvodů, v každém z nich se ovšem musí rozdělovat nejméně pět mandátů. V obcích od 10 001 do 50 000 obyvatel se musí v každém volebním obvodu rozdělovat nejméně sedm zastupitelských mandátů a v obcích nad 50 000 obyvatel je nastavena povinnost obsazovat v každém obvodu nejméně devět zastupitelských mandátů. Naopak horní hranice pro velikost jednotlivých volebních obvodů byla komunální volební reformou z roku 2001 odstraněna. V každém volebním obvodu se tak může volit nanejvýš tolik zastupitelů, kolik je celkem členů v zastupitelstvu. Rozmezí minimálního a maximálního počtu členů zastupitelstev zůstalo zachováno v podobě platné z roku 1994, tedy od pěti do pětapadesáti zastupitelů, došlo nicméně ke snížení počtu členů Zastupitelstva hlavního města Prahy, do něhož se mělo nově volit pětapadesát až sedmdesát zastupitelů.

3 Přehled typů exekutivních koalic

Je zřejmé, že nikdy nevyhraje jedna volební strana, proto je v České republice zaveden systém vytváření koalic.

Pojem koalice lze definovat jako spojení více politických stran ke společnému postupu. Můžeme rozlišovat exekutivní a legislativní koalice. Legislativní koalici lze definovat jako koalici stran, která v parlamentě podporuje vládní návrhy, aniž by ona sama byla součástí exekutivy.

Existují dva pohledy na teorii koalic, a to americká a evropská škola. Americká škola spoléhá na to, že jsou aktéři, kteří bojují o posty ve vládě, racionální. Riker, W. H. in ŘÍCHOVÁ[16] chápe teorii koalic jako hru s nulovým součtem. Volební strana, která se nedostane do vlády, se stává poraženou až do dalších voleb. Americká škola se nejvíce zaobírá konceptem minimálních vítězných koalic. Na ostatní typy koalic nahlíží jako na deviantní a iracionální.

Evropská škola se oproti americké zaměřuje na empirický výzkum, do kterého zahrnuje i politickou kulturu a tradice. Ty se projevují, když vznikají koaliční vazby. Evropská škola na rozdíl od americké školy chápe menšinové a velké koalice jako strategické a logické, v žádném případě deviantní.

V klasické teorii koalic jsou strany chápány jako jednotní aktéři pouze v prostoru, který vymezuje koaliční vyjednávání. Podle této teorie existují dva hlavní druhy koalic – minimální vítězná koalice a velká koalice. Je důležité si uvědomovat, že koalice představuje alianci dvou nebo více subjektů, které disponují nadpoloviční většinou hlasů v legislativním tělese.[17] Rozeznáváme dvě kategorie koalic:[18]

1) Kategorie třídy (formátu), založená na počtu aktérů koalice,
2) Kategorie typu založená kromě počtu aktérů také na ideologii.

„Čím nižší je úroveň, na které se vytvářejí koalice, tím slabší je působení ideologických, historických a tradičních konfliktů mezi stranami. Stranická jednota se oslabuje ve prospěch rozšiřování spolupráce. Neznačí to ovšem menší konfliktnost, pouze jiný charakter konfliktů.“[19]

---

[16] ŘÍCHOVÁ, B. *Přehled moderních politologických teorií: Empiricko-analytický přístup v soudobé politické vědě.* Praha : Portál, 2014. s. 120 - 121. ISBN 978-80-262-0742-9.

[17] BALÍK, S. Typologie exekutivních koalic v českém prostředí. In CABADA, L., et al. *Koalice a koaliční vztahy.* Plzeň : Aleš Čeněk, 2006. s. 54. ISBN 80-7380-004-7.

[18] BALÍK, S. Typologie exekutivních koalic v českém prostředí. In CABADA, L., et al. *Koalice a koaliční vztahy.* Plzeň : Aleš Čeněk, 2006. s. 55. ISBN 80-7380-004-7.

[19] STRNADOVÁ, L. Proces formování povolebních koalic v poslanecké sněmovně parlamentu ČR a na úrovni samosprávy: komparativní analýza. In CABADA, L., et al. *Koalice a koaliční vztahy.* Plzeň : Aleš Čeněk, 2006. s. 50. ISBN 80-7380-004-7.

Celkově lze identifikovat 2 třídy a 4 typy koalic – blíže viz tabulka 2:

Tabulka 2: Třídy a typy koalic[20]

Třída koalic (výhradně podle počtu subjektů či mandátů)		Typ koalic (dle počtu subjektů a dle ideové vzdálenosti)
Minimální vítězná	Nejmenší počet mandátů	Minimální vítězná ideově propojená
	Nejmenší počet členů	
Velká		Velká
		Široká
		Všestranická

3.1 Minimální vítězná koalice

Pro tuto koalici je typické, že každý jednotlivý člen má potřebný hlas, bez něhož by koalice ztratila většinu. Podle ŘÍCHOVÉ[21] je tento typ koalice charakteristický pro většinový model demokracie. Protože je ale tento koncept příliš jednoduchý a nabízí tak k výběru mnoho variant a výstupů, přidávají se k tomuto pojetí ještě další kritéria: velikost, počet členů koalice, ideologická vzdálenost a kombinace počtu členů a jejich ideologické orientace. Na základě daných kritérií lze rozlišovat čtyři druhy minimální vítězné koalice:[22]

1) koalice s nejmenším počtem křesel,
2) koalice s nejmenším počtem členů,
3) koalice s nejmenší programovou vzdáleností členů,
4) minimální vítězná ideově propojená koalice.

Podle BALÍKA[23] lze rozdělit výše zmíněná kritéria na třídu (formát) koalice založenou na počtu aktérů a kategorii typu založenou kromě počtu aktérů také na ideologii. Z tohoto hlediska lze považovat první dva typy za mechanické, třetí za obsahový a čtvrtý za kombinaci obojího.

3.2 Velká koalice

Velká koalice je taková třída koalice, ve které je alespoň jeden člen nadbytečný. Hlas takového člena není pro legislativní proces nezbytný, naopak představuje pro

[20] BALÍK, S. Typologie exekutivních koalic v českém prostředí. In CABADA, L., et al. *Koalice a koaliční vztahy.* Plzeň : Aleš Čeněk, 2006. s. 57. ISBN 80-7380-004-7.
[21] ŘÍCHOVÁ, B. *Přehled moderních politologických teorií: Empiricko-analytický přístup v soudobé politické vědě.* Praha : Portál, 2014. s. 131. ISBN 978-80-262-0742-9.
[22] ŠTĚPÁNEK, R. *Analýza komunálních voleb 2006 v okresu Žďár nad Sázavou.* Žďár nad Sázavou, 2007. Bakalářská práce. Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, Katedra politologie. Vedoucí bakalářské práce : PhDr. Stanislav Balík, PhD.
[23] BALÍK, S. Typologie exekutivních koalic v českém prostředí. In CABADA, L., et al. *Koalice a koaliční vztahy.* Plzeň : Aleš Čeněk, 2006. s. 55. ISBN 80-7380-004-7.

koalici zbytečné náklady. Tato třída převažuje v konsensuálních demokraciích. Z pohledu americké školy tato koalice představuje patologický jev, a to právě kvůli nadbytečnému počtu členů.[24]

Podle BALÍKA[25] se termín velká koalice již dávno používá pro spojení dvou ideově vzdálených stran, a proto jej lze přiřadit ke třídám minimální vítězné i velké koalice. Doplňujícími kritérii tohoto typu je existence možnosti vytvoření minimální vítězné ideově propojené koalice, ke kterému nedojde z personálních aj. důvodů, a také existence více než jedné strany či ideového proudu mimo toto spojenectví. Balík si dále všímá existence tříprvkové matrice s jedním vedlejším aktérem, kdy spolupráci hlavních aktérů lze považovat za velkou koalici, přestože nesplňuje výše uvedené podmínky.

3.3 Široká koalice

Typ koalice, který je spojený se třídou velké koalice. Jedná se o spojení všech relevantních politických sil, kdy mimo tuto koalici zůstává zpravidla jeden aktér, nejčastěji z ideových důvodů. Široká koalice musí být více než dvoučlenná a zároveň v ní musí být více subjektů, než je třeba k získání nadpoloviční většiny hlasů. V médiích bývá často označována jako duhová koalice.[26]

Motivem vzniku je snaha o zapojení co největšího množství subjektů do společné zodpovědnosti, přičemž však existují (spíše ideové) důvody, proč na něm právě jeden subjekt participovat nemůže. Ne všechny široké koalice jsou však motivovány stejně.

Je rozdíl v tom, je-li spojenectví uzavřeno proti onomu jedinému subjektu či pouze bez něj. Druhá varianta – bez jednoho – má výrazně blíže ke koalici všestranické a nezřídka se v ni po dalších volbách relativně snadno promění. Takový vývoj je ale méně pravděpodobný u první – proti.

Důvody vyloučení bývají v kontextu stranického systému závažné a nezřídka vedly k vítězství koaličních sil ve volbách. Široká koalice totiž v řadě případů vzniká z důvodu „ochrany“ před vyloučeným aktérem – motiv společného nepřítele je zde silnější než případné programové rozdíly.

Množství širokých koalic dále vzniká na základě kombinace dvou důvodů, jež každý sám o sobě vedou k odlišnému typu koalice. Jedním z nich je přesvědčení aktérů

[24] ŘÍCHOVÁ, B. *Přehled moderních politologických teorií: Empiricko-analytický přístup v soudobé politické vědě.* Praha : Portál, 2014. s. 133 - 134. ISBN 978-80-262-0742-9.
[25] BALÍK, S. Typologie exekutivních koalic v českém prostředí. In CABADA, L., et al. *Koalice a koaliční vztahy.* Plzeň : Aleš Čeněk, 2006. s. 55 - 56. ISBN 80-7380-004-7.
[26] BALÍK, S. Typologie exekutivních koalic v českém prostředí. In CABADA, L., et al. *Koalice a koaliční vztahy.* Plzeň : Aleš Čeněk, 2006. s. 56. ISBN 80-7380-004-7.

o užitečnosti poměrného zastoupení všech subjektů v radách (což by vedlo k modelu všeobecnímu), druhým přesvědčení většiny o nemožnosti spolupráce s některým z nich.

3.4 Všestranická koalice

Posledním typem koalice je koalice všestranická, již lze na různých úrovních stranicko-politického systému označovat různými termíny, vždy s prefixem vše-: všeobecní, všekrajská, všestátní (všenárodní). Na existenci této koalice se podílejí všechny politické síly zastoupené ve sledovaném tělese, kdy žádná nedeklaruje svoji opoziční pozici.[27]

Proč vznikají všestranické koalice? Kromě důvodů identifikovaných u jiných typů třídy nadměrných koalic lze možné vysvětlení hledat ve strategickém myšlení jednotlivých aktérů, neboť toto řešení je pro ně pragmatické.

Po vyhraných volbách je pro vítězné síly, jež mají možnost sestavit minimální vítěznou koalici, jistější nastolit konsenzuální atmosféru všestranické spolupráce, která slibuje, že po případném menším úspěchu ve volbách následujících se k nim úspěšnější političtí protivníci zachovají se stejnou korektností a z exekutivy je „nevyženou".

Oproti tomu pustit se do projektu minimální vítězné koalice (a tedy vzniku opozice) představuje často perspektivu čtyřletého období tvrdých střetů s opozicí, jež mohou vyústit v porážku v dalších volbách, která bude znamenat vyklizení exekutivních postů. Tento svazek navíc ospravedlňují všechny zainteresované síly respektem k vůli voličů, kteří si přece takové složení exekutivy přejí.

V motivech vytváření širokých a všeobecních koalic na komunální úrovni lze také sledovat vliv pojetí obce jako Gemeinschaft. Pospolitost by přeci měla být jednotná, nerozbíjená stranickými spory a sváry – aby se jim předešlo, je nutné utvořit co nejširší koalici. Tento koncept často stojí – i nepřiznaně či dokonce nevědomě – v pozadí procesů formujících široké či všeobecní koalice.

[27] BALÍK, S. Typologie exekutivních koalic v českém prostředí. In CABADA, L., et al. *Koalice a koaliční vztahy.* Plzeň : Aleš Čeněk, 2006. s. 56. ISBN 80-7380-004-7.

4 Obecní volby a obecní zřízení v některých zahraničních zemích

Zajímavé je bezesporu porovnání voleb do zastupitelstev a obecního zřízení v České republice s obecními volbami a zřízeními v jiných středoevropských státech, některé z nich dokonce sdílely s českými zeměmi část historie, společný právní systém nevyjímaje (Rakousko do roku 1918, následně Slovensko v letech 1918 – 1992). Proto tato kapitola pojednává o komunálních volbách a obecních zřízeních ve středoevropských zemích: na Slovensku, v Rakousku, Polsku, Maďarsku a Německu.

Rovněž je věnována zvláštní pozornost významnému modelu uspořádání obecní úrovně v západní Evropě - Francii.

4.1 Slovensko

V době, kdy docházelo k obnově místní samosprávy v českých zemích, probíhala tato obnova i na Slovensku. Institucionální nastavení obecní samosprávy však bylo od samotného počátku v obou zemích odlišné, přestože ještě dva roky sdílely společný státní osud ve federaci.

V dubnu 2016 bylo na Slovensku 2 890 obcí.[28] Zajímavé je, že se na Slovensku po roce 1989 neuskutečnila větší dezintegrační vlna. V závěru komunistického panství v roce 1989 zde totiž bylo 2 669 obcí, v 60. letech 3 300 obcí. Zvláštní postavení, které je srovnatelné s českými statutárními městy, má Bratislava a Košice.

V čele slovenských obcí stojí přímo volený starosta a přímo volené zastupitelstvo. Oba orgány mají shodné funkční období – čtyři roky. Ústava navíc předpokládá, že mohou vznikat shromáždění obce, na kterých se také může vykonávat samospráva. Institut hromadně rozhodujícího orgánu obdobného české radě slovenský komunální systém nezná.

Při volbě starosty je používán většinový systém s formulí relativní většiny. Kvůli této skutečnosti vznikají předvolební koalice, „pro které je přívlastek ‚široké' nedostatečným výrazem". Úsměvným příkladem může být např. předvolební starostenská koalice z roku 2002 v Turčianských Teplicích, kterou tvořilo Hnutí za demokratické Slovensko, Aliance nového občana, Slovenská demokratická a křesťanská

[28] *Česká republika (6 251 obcí), Slovenská republika (2 890 obcí)* [online]. 2016 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z WWW: <http://municipality.euweb.cz/>.

unie, Křesťanskodemokratické hnutí, Směr, Slovenská národní strana a Pravá Slovenská národní strana.[29]

Spodní věková hranice pro pasivní volební právo pro volbu starosty je vymezena 25. rokem věku. O jeho odvolání mohou rozhodnout voliči v referendu, které se vyhlašuje v situaci, kdy jej v podobě petice podpoří minimálně 30 % oprávněných voličů. Referendum může vyhlásit zastupitelstvo i v případě, kdy starosta hrubě nebo opakovaně zanedbává své povinnosti, porušuje ústavu, ústavní zákony, zákony a ostatní všeobecně závazné právní předpisy nebo když jeho nepřítomnost nebo neschopnost vykonávat funkci přesáhne dobu šesti měsíců.

Starosta je statutárním orgánem obce, disponuje všemi kompetencemi, které si nevyhradí zastupitelstvo. Vykonává obecní správu.

Obecní zastupitelstvo se schází minimálně jednou za dva měsíce, schvaluje rozpočet obce a rozhoduje o nakládání s obecním majetkem, schvaluje organizační strukturu obecního úřadu, určuje plat starosty, zřizuje obecní podniky, příspěvkové a rozpočtové organizace. Člen zastupitelstva nemůže být současně starostou.

Zastupitelstvo je voleno rovněž většinovým systémem s formulí relativní většiny. Skládá se nejméně z 9, nejvíce ze 41 zastupitelů. V obcích, jejichž počet obyvatel je menší než 40, se může zastupitelstvo skládat z 5 členů. Existuje povinnost založit volební obvody, v nichž se volí 1 – 12 zastupitelů. V obvodu s jedním mandátem se opět jedná o klasický relativní většinový systém.

Přestože má každý kandidát na kandidátní listině uvedeno své pořadí, na hlasovacím lístku se uvádějí kandidáti všech stran společně v abecedním pořadí. Pořadí na kandidátce je pouze orientační pro voliče, protože jsou zvoleni kandidáti s nejvyšším počtem hlasů, aniž by se přepočítávaly mandáty nejprve stranám.

Ve srovnání s volbami v ČR je výrazně jednodušší kandidovat jako nezávislý kandidát (vzhledem k tomu, že ne nepřepočítávají mandáty stranám, neexistuje však možnost sdružení nezávislých kandidátů).

V obcích do 50 obyvatel musí nezávislý kandidát dodat 10 podpisů voličů souhlasících s jeho kandidaturou, s 51 – 100 obyvateli 20 podpisů, se 101 – 500 obyvateli 40 podpisů, s 501 – 2 000 obyvateli 100 podpisů, s 2 001 – 20 000 obyvateli

[29] HUDÁK, J., JÜPTNER, P., SVOBODA, J. *Komunální politické systémy.* Praha : Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2003. s. 25. ISBN 80-7308-056-7.

200 podpisů, s 20 001 – 100 000 obyvateli 400 podpisů a nad 100 000 obyvatel 600 podpisů.[30]

Politické strany podpisy ke kandidatuře svých kandidátů nepotřebují.

Je-li třeba, může být zřízena rada jako jeden z užších výborů zastupitelstva, tato rada má však vůči starostovi pouze poradní hlas.[31]

Z řad zastupitelstva je volen starostův zástupce. V obcích působí obecní úřad, v jehož čele stojí přednosta obecního úřadu podřízený starostovi. Zastupitelstvo obsazuje hlavního kontrolora, který však nepochází z řad zastupitelstva. Tento kontrolor je zaměstnancem obce a kontroluje, jak obec hospodaří.[32]

Obecní zastupitelstvo vyhlašuje místní referendum, a to tehdy, když se jedná o rozdělení nebo zrušení obce, sloučení obcí, o změně názvu obce, odvolání starosty či v případě, kdy to navrhne petice, kterou podepíše alespoň 30 % oprávněných voličů.

Volební účast v komunálních volbách od roku 1990 do roku 2006 klesala – v roce 1990 činila 63,75 %, v roce 1994 52,42 %, v roce 1998 53,95 %, v roce 2002 49,51 % a v roce 2006 47,65 %. V roce 2010 se oproti roku 2006 mírně zvýšila - činila 49,69 %, a v roce 2014 se opět snížila – představovala 48,34 %.[33] Pohybuje se tedy na obdobných hodnotách jako v ČR. Vzhledem k pouze malým výkyvům od roku 1994 lze volební účast považovat za stabilní.

Přestože pravomoci samostatně volených zastupitelstev a starostů vypadají jako oddělené, v řadě obcí dochází k politickému zablokování. K tomu dochází v situaci, kdy je starosta zvolen z jiného politického tábora, než ten, který disponuje většinou v zastupitelstvu, neboť při výkonu řady kompetencí jsou na sobě oba dva orgány závislé.

Obecní volby na Slovensku[34]

Obecní volby na Slovensku upravuje zákon Slovenské národní rady ze srpna 1990 č. 346/1990 Zb., který do roku 2006 prošel dvanácti novelizacemi (poslední zákon č. 36/2002 Z.z.). Rovněž podle tohoto zákona mají právo kandidovat jak politické strany a jejich koalice, tak i nezávislí kandidáti. Aby se mohl zaregistrovat nezávislý

[30] BALÍK, S. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha : Grada, 2009. s. 115. ISBN 978-80-247-2908-4.
[31] HUDÁK, J., JÜPTNER, P., SVOBODA, J. *Komunální politické systémy.* Praha : Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2003. s. 21 - 23. ISBN 80-7308-056-7.
[32] KOUDELKA, Z. *Samospráva.* Praha : Linde Praha, 2007. s. 60 - 62. ISBN 978-80-7201-665-5.
[33] SLOBODA, D. *Komunálne voľby majú stabilnú účasť* [online]. Bratislava : Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika, 2014, 26.11.2014 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z WWW: <http://www.konzervativizmus.sk/article.php?5801>.
[34] KREJČÍ, O. *Nová kniha o volbách*. Praha : Professional Publishing, 2006. s. 369 - 371. ISBN 80-86946-01-0.

kandidát, podle přílohy zákona registrace nezávislého kandidáta potřebuje petici občanů, přitom se počet podpisů řídí podle počtu obyvatel obce – u obce do 50 obyvatel je to 10 podpisů, u obce mezi 51 a 100 obyvateli 20 podpisů, mezi 101 a 500 obyvateli je to 40 podpisů, mezi 501 a dvěma tisíci je to 100 podpisů, mezi 2 001 a 20 tisíci je to 200 podpisů, mezi 20 001 a 100 tisíci je to 400 podpisů a u města nad 100 tisíc obyvatel musí nezávislý kandidát získat na petici podpis minimálně 600 voličů. Podmínkou je, aby kandidát měl trvalé místo bydliště v obci. Na funkci poslance může kandidovat i kandidát na starostu či primátora.

- V případě zastupitelů obce či městské části vytvoří vícemandátové obvody s nejvíce 12 mandáty; v obci s méně než 12 mandáty se vytváří jeden obvod. Vytváří se v každém obvodu jeden hlasovací lístek pro všechny zaregistrované kandidáty všech stran i nezávislých, přičemž kandidáty jsou na seznamu uvedeni podle abecedy. Hlasovací lístek vedle jmen kandidátů obsahuje i pořadové číslo, akademický titul, věk, povolání a název politické strany, která podala kandidátní listinu, případně údaj, že se jedná o nezávislého kandidáta. Lístek obsahuje i údaj o počtu členů obecního (městského) zastupitelstva, kteří mají být v příslušném obvodě zvoleni. Paragraf 31 zákona pak určuje, že volič hlasuje tak, že na hlasovacím lístku zakroužkuje pořadové číslo u tolika kandidátů, kolik je poslanců v zastupitelstvu. Podle § 44 zákona za poslance obecního (městského) zastupitelstva byli zvoleni ti kandidáti, kteří obdrželi největší počet hlasů. Další v pořadí jsou náhradníky. Je-li u dvou kandidátů z jedné politické strany shodný počet hlasů, o zvolení rozhoduje pořadí na stranické kandidátní listině příslušné strany. Jestliže se jedná o shodu hlasů u kandidátů různých stran či nezávislých, rozhoduje los.
- V případě starostů (primátora) tvoří obec jeden jednomandátový obvod. Zákon i v tomto případě ukládá vytvořit jeden hlasovací lístek pro všechny registrované kandidáty všech stran i nezávislých, přičemž kandidáti jsou na seznamu uvedeni podle abecedy. Hlasovací lístek vedle jmen kandidátů obsahuje i pořadové číslo, akademický titul, věk, povolání a název politické strany, která podala kandidátní listinu, případně údaj, že se jedná o nezávislého kandidáta. Volič na hlasovacím lístku se jmény kandidátů na předsedu zakroužkuje pořadové číslo svého favorita. Za starostu (primátora) je podle § 44 odst. 4 zvolen ten kandidát, který obdržel největší počet hlasů.

Novelizace zákona pro komunální volby byla předmětem řady politických konfliktů. Spory spojené s novelou č. 233/1998 Z.z. měly dohru u Ústavního soudu SR,

ovšem až po parlamentních volbách. Nálezem soudu bylo rozhodnuto o neplatnosti těch částí zákona, které zaváděly etnický princip rozdělení poslaneckých míst v místních zastupitelstvech na národnostně smíšeném území, omezily volební kampaň na místní média a zavedly povinnost kandidáta mít v obci trvalý pobyt alespoň jeden rok před komunálními volbami. Nejvíce diskutovaný etnický princip předpokládal podle § 9 odst. 4 a 5 novelizovaného zákona, že ve smíšených obcích rozdělí obec počet poslanců tak, aby toto rozdělení odpovídalo poměru Slováků a jednotlivých národnostních menšin. Konkrétně se jednalo o zajištění reprezentace pro etnickou menšinu, která má v obci nejméně pět procent obyvatel – již při tomto množství měla mít menšina v obecním zastupitelstvu alespoň jeden mandát. Požadavek změny vyrůstal z poznatku, že se po minulých volbách na jihu Slovenska – například v Komárně – do místního zastupitelstva nedostali Slováci, tvořící tam menšinu. Tento problém se pokoušela řešit již vláda Jána Čarnogurského, a to na podobných principech jako vládní koalice HZDS, SNS a SDS – avšak s ohledem na občanský princip od uvedeného řešení upustila. Nový zákon, přijatý počátkem listopadu, byl téměř identický se zákonem z roku 1990. Ústavním zákonem bylo tedy prodlouženo volební období místních zastupitelstev.

4.2 **Rakousko**

Rakouská místní samospráva rostla společně s českou – vytvářena stejným říšským obecním zákonem z roku 1862, na který po roce 1918 navázala i praxe Rakouské republiky. I proto v Rakousku platí stejný model smíšené veřejné správy jako v ČR, kdy obce mívají působnost jak samostatnou, tak přenesenou.

K výraznějšímu slučování obcí došlo v 60. a 70. letech. Zatímco v roce 1960 existovalo v Rakousku 3 998 obcí, současný celkový počet je 2 359. Sloučení obcí mělo přinést snížení nákladů na správu obcí, toto očekávání se však nepotvrdilo. Ukázalo se, že ve větších obcích dochází k určitému odcizení mezi občany a vedením obcí, k posílení byrokracie a k růstu nákladů na personál.[35] Až 48 % dnešních obcí má 1 000 – 2 000 obyvatel. Nejmenší obcí je Gramais v Tyrolsku s 59 obyvateli, největší hlavní město Vídeň s více než 1,6 milionem obyvatel.[36]

V oblasti samostatné působnosti musí obce v Rakousku plnit dva typy úkolů: předepsané a dobrovolné. Předepsanými úkoly je zřízení samosprávných orgánů, místní policie, protipožární ochrana, správa dopravní sítě v obci, územní plánování, ochrana

[35] BURIANOVÁ, T. Rakousko. In JÜPTNER, P., POLINEC, M., ŠVEC, K., et al. *Evropská lokální politika*. Praha : ISPV UK, 2007. s. 78. ISBN 978-80-254-1187-2.
[36] BALÍK, S. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha : Grada, 2009. s. 116. ISBN 978-80-247-2908-4.

polností a mimosoudní vyřizování sporů. Mezi dobrovolné úkoly patří místní vodovody a kanalizace a výstavba a údržba obecních bytů. Do úkolů přenesené působnosti patří vedení seznamu oprávněných voličů, zajištění celostátních a zemských voleb a hlasování, vedení matriky a rejstříku přihlašovaných osob, bezpečnostní opatření k ochraně vod, při epidemiích a provádění statistických měření. Naprostá většina obecních výdajů dnes připadá na služby poskytované obcí, jako jsou mateřské a základní školy, domovy důchodců, sportoviště, centra volného času, zásobování vodou a na správu dopravních sítí a zelených ploch.

Ačkoliv je organizace obecních orgánů v pravomoci spolkových zemí, nijak zásadně se neliší, protože základní principy stanovuje ústava, která určuje, že každá obec musí mít alespoň tři orgány – obecní radu (ekvivalent českého zastupitelstva), obecní představenstvo a starostu.

Obecní rada je přímo voleným orgánem, který má rozhodovací a dohlížecí pravomoci. Hlavní slovo má v otázkách správy obecních statků a obecního majetku, schvaluje rozpočet a závěrečný účet obce.

V její pravomoci je vydávání obecních nařízení a vyhlášek, rozhodování o plánu rozvoje obce, o regulačním plánu apod. Délka jejího funkčního období bývá pět nebo šest let – s jednou čtyřletou výjimkou (právě např. o délce mandátu, stejně jako o počtu členů rady v závislosti na počtu obyvatel rozhodují jednotlivé země). Čtyřleté funkční období platí v hlavním městě Vídni (tamní zastupitelstvo je totiž současně zemským parlamentem), pětileté v Burgenlandu, Salcbursku, Dolním Rakousku, Štýrsku a Vorarlbersku, šestileté v Korutanech, Horním Rakousku a Tyrolsku. Aby bylo přijato usnesení, ve většině případů postačuje nadpoloviční většina přítomných radních.

Rakouský komunální volební systém je poměrný a používá D'Hondtův dělitel.

Podle volebního systému nepřichází v úvahu, aby kandidovali jednotliví nezávislí kandidáti, s výjimkou případu, kdy nekandiduje žádná strana. Sdružení nezávislých kandidátů však už kandidovat mohou. Aby mohl subjekt kandidovat, musí předložit alespoň minimální stanovený počet podpisů občanů obce; subjektům, které už mají zastoupení v radě, bývá v některých případech udělena výjimka a nemusí předkládat podpisy. Rakousko je výjimečné tím, že volební právo na všech úrovních, včetně komunální, je uděleno osobám od 16 let věku. V komunálních volbách se přidává podmínka místa bydliště – musí být v obci. Pasivní volební právo se pohybuje mezi 18 a 21 roky.[37]

[37] KOUDELKA, Z. *Samospráva.* Praha : Linde Praha, 2007. s. 57. ISBN 978-80-7201-665-5.

Preferenční hlasování bylo zavedeno až v 90. letech, a to jen v některých zemích. Panašování je možné pouze v Tyrolsku. Ve většině zemí je tak pro obecní volby nastaven volební systém, který počítá s přísně vázanými, max. vázanými kandidátními listinami.

Rady si zřizují jako poradní či rozhodující orgány výbory či poradní sbory. Na zastoupení v nich mají jednotlivé politické frakce nárok podle principu poměrného zastoupení.

Rada volí ze svých řad obecní představenstvo (ve statutárních městech tzv. městský senát). To se skládá ze starosty, jednoho až tří místostarostů a dalších členů; je 3-12členné.[38] Stejně jako v českém případě rady jde o kolektivní výkonný orgán v otázkách samostatné působnosti.

Volba členů představenstva probíhá podobným způsobem, jako v Československu za první republiky. Jednotlivé politické frakce mají nárok na posty v představenstvu úměrně síle svého zastoupení v radě – poměrný princip je tedy přenesen ze zákonodárného i na složení výkonného orgánu obce. Neuzavírají se tedy povolební koalice pro obsazení představenstva. Má-li frakce nárok na zastoupení v představenstvu, volí si svého reprezentanta sama. Pokud volí starostu rada, hlasuje jako celek, nikoli podle frakcí. V Korutanech, Burgenlandu a ve Štýrsku nemá starosta v představenstvu hlasovací právo.

Starosta má mírně odlišné postavení, než jeho český protějšek. Je výkonným orgánem obce v otázkách přenesené působnosti (to jej odlišuje od představenstva). Zodpovídá také za provádění rozhodnutí rady v působnosti samostatné; navíc samozřejmě také reprezentuje obec navenek. Stojí v čele obecního úřadu. Starosta musí být nutně rakouským státním občanem. Předsedá radě i představenstvu.[39]

Do roku 1994 ve všech zemích volily starostu obecní rady; poté došlo k reformě, směřující k přímé volbě. Od té doby je nepřímo volen pouze ve třech zemích: Dolním Rakousku, Štýrsku a ve Vídni. Přímo je pak volen v Burgenlandsku, Korutanech, Horním Rakousku, Salzbursku, Tyrolsku a Vorarlbersku. Časový mandát starosty odpovídá mandátu rady, volby se konají ve stejném termínu, volební systém starosty je většinový s formulí absolutní většiny. U většiny rakouských starostů se jedná o čestný úřad, starostové z povolání představují spíše výjimku. Starostům je vyplácena náhrada

[38] KOUDELKA, Z. *Samospráva.* Praha : Linde Praha, 2007. s. 57. ISBN 978-80-7201-665-5.
[39] KOUDELKA, Z. *Samospráva.* Praha : Linde Praha, 2007. s. 57. ISBN 978-80-7201-665-5.

osobních nákladů nebo odměny a zpravidla dostávají po 10 letech v úřadu nebo po dosažení 60 let života takzvanou starostovskou penzi.[40]

Všechny obce mohou vyhlásit tzv. nezávazné lidové hlasování, jež může ve všech obcích iniciovat rada, v obcích některých spolkových zemí také starosta, výbor či přímo občané, pokud jich minimálně 25 % podepíše petici žádající referendum.

Z politických stran je na komunální úrovni jednoznačně nejsilnější Rakouská lidová strana – ÖVP, za niž kandidovala téměř polovina současných radních, na druhém místě je s 10% odstupem Sociálně demokratická strana Rakouska – SPÖ. Pozice ostatních sil jsou marginální. Nepozorujeme tedy významnou dominanci nezávislých uskupení – ta obsazují v současnosti cca 5 % mandátů. Volební účast má v zásadě klesající trend, přesto se v jednotlivých zemích pohybuje mezi 60 a 80 %.

Celkově můžeme pozorovat velkou blízkost rakouské podoby místní samosprávy modelu českému (podobnost je dokonce větší, než jaká vyznívá ze srovnání systému českého a slovenského; je z toho patrné, jak důležitou roli hrají samotné počátky samosprávy v polovině 19. století, kdy se české země a Rakousko vyvíjely společně, zatímco Slovensko žilo v uherském právním prostředí).

Pokud se odlišují, pak často v případech, kdy je Rakousko věrnější společným tradicím první poloviny 20. století (poměrná volba představenstva, vázané kandidátní listiny), příp. obecným modernizačním trendům (přímá volba starosty). Starostovo postavení je řešeno poměrně elegantně, kdy nemusí docházet k velkým střetům s radou, neboť jsou v zásadě odděleny jejich pravomoci v podobě zodpovědnosti za samostatnou (rada, představenstvo), resp. přenesenou (starosta) působnost.

4.3 **Polsko**

I v Polsku, podobně jako v dalších zemích bývalého sovětského bloku, došlo v roce 1990 k obnovení místní samosprávy. Původně byla po roce 1990 územní samospráva pouze jednoúrovňová (podobně jako v ČR byla vztažena pouze na obce), od počátku roku 1999 byla implantována na každý stupeň trojúrovňové struktury administrativního uspořádání.

Země byla rozdělena na 16 vojvodství, jež se dále dělí na okresy: 314 neměstských a 65 městských (město je současně okresem). Nejnižším stupněm pak jsou

[40] BURIANOVÁ, T. Rakousko. In JÜPTNER, P., POLINEC, M., ŠVEC, K., et al. *Evropská lokální politika*. Praha : ISPV UK, 2007. s. 85. ISBN 978-80-254-1187-2.

obce, jichž je 2 489.[41] Polské obce patří k největším v Evropě – průměrný počet jejich obyvatel je 15 500.

I v Polsku rozeznává zákon samostatnou a přenesenou působnost obce. I v samostatné působnosti zajišťuje obec na svém území bezpečnost (obecní stráž), chrání životní prostředí, udržuje obecní silnice a cesty, organizuje lokální ekonomiku, dopravu, zajišťuje zásobování vodou, likvidaci odpadů, spravuje mateřské a základní školy, knihovny a kulturní domy.[42]

Základním orgánem obce je rada obce (ekvivalent českého zastupitelstva). Rada ze svých řad volí výkonný orgán – správní radu obce v čele s předsedou. Mimo tyto orgány stojí institut přímo voleného starosty (ve velkých městech prezidenta), který stojí v čele obce.

Po roce 1990 došlo k několika proměnám komunálního volebního systému. Současná varianta, platná od roku 1998 a upravená v roce 2002, rozlišuje volební systém pro dvě kategorie obcí – do 20 000 a nad 20 000 obyvatel.

V první kategorii menších municipalit se uplatňuje většinový volební systém s formulí prosté většiny. Volební obvody přitom mohou být jedno až pětimandátové. Podmínkou pro registraci kandidáta je podpis alespoň 25 voličů. Kandidáti jsou prohlášeni za zvolené bez voleb v případě, že je jejich počet roven počtu rozdělovaných mandátů, příp. nižší. V obcích s více než 20 000 obyvateli se uplatňuje proporční volební systém.

Pro přepočet hlasů na mandáty se používá d'Hondtův volební dělitel. Velikost volebních obvodů se pohybuje mezi pěti a osmi mandáty, což je podle klasifikace středně velký obvod, který deformuje poměrnost výstupního přepočtu.[43] Navíc platí 5 % uzavírací klauzule. Kandidátky podávají volební výbory s podpisy alespoň 150 voličů.[44]

Starosta je výkonným orgánem obce, jehož úkolem je příprava rozpočtu a realizace obecní politiky, ovšem v rámci kompetencí, které mu přizná rada. Sám si jmenuje své zástupce. Starosta byl až do roku 2002 volen nepřímo radou z jejího středu. V roce 2002 byla zavedena přímá volba většinovým volebním systémem s formulí absolutní většiny (pokud žádný z kandidátů nezíská nadpoloviční většinu hlasů

[41] KUBÁT, M. Polsko. In KUBÁT, M., et al. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy.* Praha : Eurolex Bohemia, 2004. s. 283 - 284. ISBN 80-86432-90-4.
[42] KUBÁT, M. Polsko. In KUBÁT, M., et al. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy.* Praha : Eurolex Bohemia, 2004. s. 284. ISBN 80-86432-90-4.
[43] HAVLÍK, V. ŠEDO, J., ČALOUD, D. Systémy poměrného zastoupení. In CHYTILEK, R., ŠEDO, J. (eds.) *Volební systémy.* Brno : MPÚ MU, 2004. s. 127 - 130. ISBN 80-210-3548-X.
[44] KOUDELKA, Z. *Samospráva.* Praha : Linde Praha, 2007. s. 54 - 55. ISBN 978-80-7201-665-5.

v prvním kole, koná se 14 dnů kolo druhé, do nějž postupují dva nejúspěšnější kandidáti).[45]

Kandidáta na starostu navrhují tzv. volební výbory, které mohou, ale nemusí být vázány na politické strany. K návrhu se povinně vyžaduje patřičný počet podpisů. V obcích do 5 000 obyvatel to je 150 podpisů, nad 5 000 do 10 000 obyvatel to je 300 podpisů, nad 10 000 do 20 000 obyvatel to je 600 podpisů, nad 20 000 do 50 000 obyvatel to je 1 500 podpisů, nad 50 000 do 100 000 obyvatel to je 2 000 podpisů a nad 100 000 obyvatel to je 3 000 podpisů.[46]

Pokud kandiduje jediný uchazeč, musí v prvním kole získat nadpoloviční většinu hlasů. V opačném případě volí starostu zastupitelstvo.

Starosta může být odvolán buď referendem z podnětu voličů či obecní rady, nebo v případě opakovaného porušování zákonů vládou, které to z iniciativy vojvody navrhuje ministr vnitra.[47]

Polsko přistoupilo k zavedení přímé volby starostů (jejíž podoba byla obsahem velkého politického sporu, když jedna z vlivných stran navrhovala přímé volby pouze v obcích do 20 000 obyvatel) s vírou, že tento velký systémový zásah promění lokální politické poměry, stranické systémy, omezí lokální partokracie a celkově zlepší fungování samospráv, jimž se vyčítala zkorumpovanost a prolínání soukromých a veřejných zájmů.

Došlo ovšem k velké systémové chybě – spolu se změnou způsobu volby nedošlo k proměně starostových kompetencí. Nedošlo k předání žádných nových pravomocí. Závisí tak především na tom, zda má, či nemá politickou podporu v radě, která není při dvou souběžných volbách samozřejmostí.

Nenaplňuje se ani představa podporovatelů přímé volby, a sice že zvýší atraktivitu voleb, a tedy i volební účast.

Zcela dominující silou komunální úrovně jsou v Polsku nezávislí kandidáti (parlamentní politické strany mají v souhrnu ještě slabší postavení než v českých zemích).[48]

---

[45] KUBÁT, M. Polsko. In KUBÁT, M., et al. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy.* Praha : Eurolex Bohemia, 2004. s. 287 - 288. ISBN 80-86432-90-4.

[46] KUBÁT, M. Polské komunální volby 2002 - opět ve znamení systémových změn. *Politologický časopis.* 2003, roč. 10, č. 1, s. 79. ISSN 1211-3247. Dostupné také z WWW: <http://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/2003/1/2003-1-10-Kub%E2%80%A0t-Polsk%C4%81%20komun%E2%80%A0ln%C2%B0%20volby%202002.pdf>.

[47] KOUDELKA, Z. *Samospráva.* Praha : Linde Praha, 2007. s. 54. ISBN 978-80-7201-665-5.

[48] KUBÁT, M. Polské komunální volby 2002 - opět ve znamení systémových změn. *Politologický časopis.* 2003, roč. 10, č. 1, s. 77 - 100. ISSN 1211-3247. Dostupné také z WWW: <http://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/2003/1/2003-1-10-Kub%E2%80%A0t-Polsk%C4%81%20komun%E2%80%A0ln%C2%B0%20volby%202002.pdf>.

4.4 Maďarsko

Maďarsko má – podobně jako Česká republika – dvě úrovně územní samosprávy: župy a obce.

Obcí bylo k 1. 1. 2008 v Maďarsku 3 175, což je při srovnatelné lidnatosti s Českou republikou polovina jejího počtu. Průměrný počet obyvatel činí 3 160 na obec. Z uvedeného počtu obcí jich m cca 300 postavení města.

Obec „povyšuje“ na město prezident, a to tehdy, je-li to odůvodněno stupněm jejího rozvoje a úlohou v regionu. Mimo „obyčejná“ města existují města župní – sídla orgánů župy a také města s více než 50 000 obyvateli (tato však musí za župní prohlásit Národní shromáždění). Župních měst je 22. Zvláštní postavení má hlavní město Budapešť.[49]

Polovina obcí má méně než 1 000 obyvatel.[50]

Nová obec může vzniknout tehdy, když má alespoň 300 obyvatel a bude schopna vykonávat práva samosprávného celku. Musí také zabezpečit místní veřejné služby, aniž by došlo ke snížení jejich úrovně, po schválení v referendu rozhoduje o vzniku obce prezident republiky.

Maďarský obecní systém rozlišuje dobrovolné a povinné úkoly obce, což je obdoba české samostatné a přenesené působnosti. Zákon přitom stanovuje více povinných úkolů pro obce s vyšším počtem obyvatel.

Mezi dobrovolné úkoly patří: zajištění rozvoje obce územní plánování, ochrana životního prostředí, hospodaření s byty, odvádění odpadních vod, místní hromadná doprava, veřejná sanitace a zabezpečování čistoty v obci, místní požární ochrana, místní veřejná bezpečnost, účast na místní dodávce energie a na řešení otázek zaměstnanosti, péče o děti a mládež, podpora veřejného vzdělávání, vědeckých a uměleckých aktivit, sportu a zajištění podmínek pro zdravý způsob života ve společenství.

Mezi povinné úkoly pak patří: zásobování pitnou vodou, péče o mateřské školy a základní školy, o veřejné osvětlení, zdravotní a sociální péče, udržování veřejných hřbitovů, místních veřejných komunikací a veřejných prostranství a zajištění realizace práv národnostních a etnických menšin.[51]

Základním orgánem maďarských obcí je zastupitelstvo, jemuž předsedá starosta (který je z titulu funkce starosty jeho členem).

---

[49] SVOBODA, K. Místní samospráva v Maďarsku. *Moderní obec* [online]. Praha, 2000, 19.7.2000 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z WWW: <http://moderniobec.cz/mistni-samosprava-v-madarsku-2/>.
[50] KOUDELKA, Z. *Samospráva.* Praha : Linde Praha, 2007. s. 47. ISBN 978-80-7201-665-5.
[51] SVOBODA, K. Místní samospráva v Maďarsku. *Moderní obec* [online]. Praha, 2000, 19.7.2000 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z WWW: <http://moderniobec.cz/mistni-samosprava-v-madarsku-2/>.

V porovnání s českou realitou je zajímavé ustanovení připouštějící (resp. přikazující) neveřejná zasedání – a to v případě rozpravy o volbě, jmenování do funkce a střetu zájmů, případně ve chvíli, kdy se o tom zastupitelstvo usnese, projednává-li otázky nakládání s majetkem a vyhlášení tendru a pokud by veřejná diskuze porušila obchodní zájmy.

Pouze zastupitelstvo může vydávat nařízení, upravovat svou organizaci a činnost, volit a jmenovat určité funkcionáře, vyhlašovat místní referendum, rozhodovat o symbolech obce, vyznamenáních a čestných titulech a o jejich užívání, udílet čestné občanství, schvalovat hospodářský program, rozpočet a zprávy o jejich plnění, územní plán obce, přijímat a poskytovat úvěry, vydávat komunální obligace a rozhodovat o členství ve svazku obcí.

K přijetí usnesení je kromě níže vyjmenovaných případů zapotřebí nadpoloviční většiny přítomných poslanců, přičemž zastupitelstvo je usnášeníschopné, je-li přítomna alespoň čtvrtina poslanců. Nadpoloviční většina všech je zapotřebí při: přijetí nařízení, stanovení organizace a způsobu činnosti zastupitelstva, volbě a jmenování v případech patřících podle zákona do pravomoci zastupitelstva, vyloučení poslance z jednání, prohlášení zasedání za neveřejné, vstup do sdružení obcí, dohody o spolupráci se samosprávou v zahraničí, připojení se k mezinárodní organizaci místních samospráv a založení veřejného zařízení. Je to zajímavá inspirace pro české komunální zřízení.

Právo volit a být volen mají všichni trvalí obyvatelé obce, kteří jsou zletilými občany Maďarska; případně i občané jiných států. Ti však nemají pasivní volební právo.

Základní charakteristikou maďarského komunálního volebního systému je skutečnost, že je odlišný pro obce do 10 000 obyvatel a pro obce větší.

V obcích do 10 000 obyvatel představuje obec jediný volební obvod, v němž se volí zákonem předepsaný počet poslanců.

Právo navrhnout kandidáta má každý volič žijící v obci, a to vyplněním zvláštního „navrhovacího“ kupónu, který odevzdá aktivistům jednotlivých kandidátů a politických stran nebo společenských organizací. Ty potom rozhodnou, kdo z navržených za ně bude kandidovat – je to velká zvláštnost maďarského systému, že kandidáty navrhují i společenské, primárně nepolitické organizace.

Na hlasovacím lístku, jediném pro celou obec, jsou pak všichni kandidáti seřazeni podle abecedy; u jejich jména je zmíněna strana nebo organizace, která je navrhla, příp. že jde o nezávislého kandidáta. Systém sice neumožňuje kumulaci hlasů, ale je založen na panašování, kdy volič vybírá napříč stranami.

Zvoleni pak jsou ti kandidáti, kteří získali nejvíce hlasů – jde o většinový systém s formulí relativní většiny ve vícemandátovém obvodu.

Oproti tomu obce s více než 10 000 obyvateli uplatňují při volbách smíšený systém.

Část poslanců je volena v jednomandátových volebních obvodech, část podle tzv. kompenzační kandidátní listiny.

Konkrétní počty stanovuje zákon: V obci s 10 001 – 25 000 obyvateli se tak volí 10 poslanců v jednomandátových volebních obvodech a sedm podle kandidátních listin v poměrné části; nad 25 000 do 70 000 obyvatel 16 poslanců v jednomandátových volebních obvodech a 11 podle kandidátních listin; v obcích přes 70 000 obyvatel se počet poslanců zvyšuje o jednoho v jednomandátovém volebním obvodu na dalších 10 000 a na každých 15 000 obyvatel, jde-li o volbu na základě kandidátní listiny.

V zásadě asi tři pětiny mandátů vycházejí z většinové, dvě pětiny z poměrné části.

Navrhování kandidátů, hlasování a určování vítěze se v jednomandátových okrscích děje stejně jako v obcích menších než 10 00 obyvatel.

V poměrné části jsou podmínky logicky odlišné.

Kandidátní listinu může navrhnout pouze ta strana či organizace, která navrhla kandidáty v zákonem předepsaném počtu jednomandátových obvodů. Může přitom být navržen trojnásobek kandidátů, než kolik poslanců má být zvoleno na základě kandidátní listiny. Pro kandidátní listinu jsou určeny tytéž hlasy, které byly v jednomandátovém volebním obvodu odevzdány pro kandidáty dané strany (organizace) a kteří – a to je důležité – nebyli zvoleni. V poměrné části se tak rozdělují hlasy, které ve většinové propadly a nezískaly tak reprezentaci. Volič tedy hlasuje pouze jednou, nedává dva hlasy.

Mandáty se poté rozdělují podle zásad poměrného zastoupení s použitím volebního dělitele Sainte-Laguë. Jelikož voliči tedy nehlasují přímo pro listinu (ale pro kandidáta v jednomandátovém okrsku), jsou kandidátky v poměrné části přísně vázané.[52]

Malé sousední obce mohou vytvořit společné zastupitelstvo – a to jak v podobě všemi dotčenými občany přímo voleného společného zastupitelského orgánu

[52] SVOBODA, K. Místní samospráva v Maďarsku. *Moderní obec* [online]. Praha, 2000, 19.7.2000 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z WWW: <http://moderniobec.cz/mistni-samosprava-v-madarsku-2/>.

příslušného ke všem záležitostem, tak v podobě nepřímo voleného (jednotlivými zastupitelstvy) alternativního orgánů určeného jen pro některé záležitosti.[53]

V Maďarsku neexistuje orgán podobný české obecní radě. Zastupitelstvo může zřizovat výbory, jediným povinným je výbor finanční, a to navíc pouze v obcích s více než 2 000 obyvateli. Limitující je požadavek, aby předseda a nadpoloviční většiny členů výboru byli současně poslanci zastupitelstva.

Starosta je v Maďarsku volen přímo. Může rozhodovat ve věcech samosprávy, ale pouze pokud jej k tomu zmocní zastupitelstvo. Jeho podstatnou charakteristikou je skutečnost, že za pomoci obecního úřadu vykonává státní správu. Starostův zástupce (příp. zástupci) jsou voleni zastupitelstvem z řad jeho členů, a to pouze na návrh starosty.

Přirozeně, že starostenský volební systém je většinový, ne zcela automatická je skutečnost, že platí formule relativní většiny (tedy jednokolový). Starostou může být pouze maďarský státní občan.

Kandidáti na starostu musí být navrhováni občany: v obcích do 10 000 obyvatel to je nejméně 3 % voličů, v obcích nad 10 000 do 100 000 obyvatel 2 % voličů, nejméně ale 300, v obcích s více než 100 000 obyvatel 1 % voličů, nejméně ale 2 000, v Budapešti alespoň 0,5 % voličů (což je řádově do 9 000 voličů).

Starostovo volební období se shoduje s délkou mandátu zastupitelstva – je čtyřleté.

Župní soud může rozhodnout o předčasném ukončení starostova mandátu. Navrhnout to musí kvalifikovanou většinou zastupitelstvo, a to pouze tehdy, když se domnívá, že starosta opakovaně nebo nečinností porušuje zákony. Starostův mandát předčasně končí také tehdy, dojde-li k rozpuštění zastupitelstva. V obcích s méně než 3 000 obyvatel starosta vykonává funkci mimo své hlavní zaměstnání, ve větších obcích je pro ni uvolněn.[54]

V čele obecního úřadu stojí notář, který musí splňovat kvalifikační požadavky stanovené zákonem. Na základě konkurzu je jmenován zastupitelstvem na dobu neurčitou. Plní úkoly spojené s fungováním místní samosprávy, upozorňuje zastupitelstvo, výbor a starostu na porušení právních předpisů v jejich rozhodnutích, připravuje rozhodnutí v oblasti státní správy patřící do kompetence starosty, rozhoduje

[53] KOUDELKA, Z. *Samospráva.* Praha : Linde Praha, 2007. s. 47. ISBN 978-80-7201-665-5.
[54] SVOBODA, K. Místní samospráva v Maďarsku. *Moderní obec* [online]. Praha, 2000, 19.7.2000 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z WWW: <http://moderniobec.cz/mistni-samosprava-v-madarsku-2/>.

ve věcech, které na něho přenesl starosta, a ve věcech náležejících do jeho kompetence a vykonává práva zaměstnavatele vůči zaměstnancům obecního úřadu.[55]

Maďarsko zná dva způsoby realizace přímé demokracie na místní úrovni: místní referendum a lidovou iniciativu.

Některé záležitosti musí být schváleny referendem: sloučení obce nebo její zrušení, vznik obce nové, zřízení společného zastupitelstva a vystoupení z něho a některé další.

Referendum se může (nikoli musí) konat téměř o všech záležitostech spadajících do působnosti zastupitelstva, s výjimkou schvalování rozpočtu a stanovení místních daní či jejich sazeb, dále s výjimkou záležitostí organizačního a personálního charakteru patřících do pravomoci zastupitelstva a rozhodnutí, které se týká rozpuštění zastupitelstva.

Konání referenda může navrhnout alespoň čtvrtina poslanců, výbor zastupitelstva, vedení místní (dobrovolné) společenské organizace a počet voličů určený obecním nařízením (tento počet variuje mezi 10 a 25 % voličů).

V případě, že referendum navrhuje poslední zmíněná skupina – tedy patřičné procento voličů, zastupitelstvo jej vyhlásit musí, v ostatních případech může. Podmínkou platnosti referenda je účast nadpoloviční většiny voličů. V tom případě rozhoduje většina ze zúčastněných, přičemž výsledek referenda je pak za všech okolností pro zastupitelstvo závazný. Referendum o stejné otázce se může opakovat nejdříve po roce. Ve venkovských obcích může zastupitelstvo – pro jednoduchost – namísto referenda svolat vesnické shromáždění, pro jehož rozhodování se stejnou závazností platí stejné podmínky, jako u referenda.

Lidová iniciativa spočívá v tom, že kvalifikovaný počet voličů, který je předepsán obecním nařízením (nejméně 5 % a nejvýše 10 % všech voličů), má právo navrhnout zastupitelstvu, aby byla projednána kterákoliv otázka patřící do pravomoci zastupitelstva. Zastupitelstvo pak je povinno takový podnět projednat na nejbližším zasedání, nejpozději do jednoho měsíce.[56]

[55] SVOBODA, K. Místní samospráva v Maďarsku. *Moderní obec* [online]. Praha, 2000, 19.7.2000 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z WWW: <http://moderniobec.cz/mistni-samosprava-v-madarsku-2/>.
[56] SVOBODA, K. Místní samospráva v Maďarsku. *Moderní obec* [online]. Praha, 2000, 19.7.2000 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z WWW: <http://moderniobec.cz/mistni-samosprava-v-madarsku-2/>.

4.5 Německo

Dějiny komunální samosprávy v Německu věrně odrážejí vliv rozdílných vládních systémů realizovaných v německých zemích. Zřetelně to lze pozorovat na dvou příkladech.

V roce 1808 byl v Prusku vydán Steinův městský řád a v Bavorsku Montgelas vydal První obecní edikt. Obě tyt první moderní formy uspořádání nejnižších jednotek se staly základními typy, jež působí (vedle řady pozdějších vlivů) dodnes.

S pádem Hitlerovy Třetí říše (a jejím jednotným obecním zřízením, které bylo pro celou zemi jednotné právě pouze v této jediné historické periodě) nastala doba obnovy místní samosprávy. K původním domácím tradicím se přidal, především v britské zóně, vliv okupační mocnosti (britská koncepce local government).[57] Po roce 1945 tak došlo v západní části země ke vzniku různorodých systémů komunálního uspořádání, jež můžeme podle některých základních shodných znaků rozdělit do čtyř kategorií. Po roce 1990 také po přechodné fázi všechny nové spolkové země přijaly obecní uspořádání podobné některému ze západních modelů.

Samospráva je v Německu rozdělena mezi obce a okresy. Větší obce vykonávají vedle samostatné působnosti, jež je, přirozeně, přisouzena úplně všem samosprávným obcím, také působnost přenesenou. Ke konci roku 2008 mělo Německo 12 465 samosprávných obcí, zatímco na začátku 20. století to na území dnešní SRN bylo cca 46 300 obcí.

K nejsilnějšímu integračnímu procesu došlo v severních spolkových zemích. Příkladem může být Severní Porýní-Vestfálsko, které má při 18 milionech obyvatel pouze 396 obcí (průměr obyvatel na jednu obec tak je 45 500), většina obcí v této zemi má velikost mezi 10 000 a 50 000 obyvatel. Na jihu tak silný integrační proces neproběhl, takže např. Porýní-Falc má při 4 milionech obyvatel 2 306 obcí (průměr 1 750 obyvatel, což je údaj srovnatelný s ČR). Ve srovnání postkomunistické střední Evropy je zajímavá zkušenost bývalého východního Německa, kde po sjednocení Německa došlo nikoli k nárůstu, ale k poklesu počtu obcí ze 7 627 na 6 037.[58]

Obecní uspořádání jednotlivých spolkových zemí se až do poloviny 90. let 20. století lišilo v řadě podstatných bodů. Nejrůznoroději nastaveným se jeví především postavení vrcholného reprezentanta obecní správy. Rozdíly bylo možno sledovat jak ve způsobu volby (přímá volba obyvatelstvem, jako např. v Bádensko-Virtembersku či

[57] BALÍK, S. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha : Grada, 2009. s. 126. ISBN 978-80-247-2908-4.
[58] JÜPTNER, P. Německo. In JÜPTNER, P., POLINEC, M., ŠVEC, K., et al. *Evropská lokální politika*. Praha : ISPV UK, 2007. s. 62 - 63. ISBN 978-80-254-1187-2.

Bavorsku, nebo volba obecní radou, jako např. v Porýní-Falci, Hesensku, Severním Porýní-Vestfálsku, Dolním Sasku, Sársku či Šlesvicku-Holštýnsku), tak v rozsahu jeho kompetencí (zda vystupoval pouze jako šéf správy a vedle něj působil „čestný reprezentant“ obce navenek – předsedající rady, jehož volila ze svých řad rada, jako např. v Dolním Sasku či Severním Porýní-Vestfálsku, nebo zda byl současně předsedajícím/členem rady a hlavním představitelem obce, jako např. v Bádensko-Virtembersku, Bavorsku či Porýní-Falci). Patrné rozdíly také bylo možno sledovat mezi monokratickou a kolegiální formou vedení správy. Mísila se zde zemská specifika samosprávné tradice spolu s dále demokratizujícími impulzy bývalé britské okupační správy.[59]

Jihoněmecké radní uspořádání se stalo v Německu po znovusjednocení fakticky nejrozšířenější formou obecního uspořádání. Vyznačuje se především silným postavením starosty. Starosta, zvolený v přímých volbách na období 6 – 8 let (délka mandátu se v jednotlivých zemích liší),[60] předsedá obecní radě, současně je hlavním vedoucím obecního správního aparátu a nejvyšším představitelem obce.

Obecní rada, volená také v přímých volbách, ale na období kratší než starosta, stojí v pozici starostovy protiváhy. Starosta je spíše chápán jako volený představitel správy, než jako předsedající rady. Obecní rada je oprávněna dávat starostovi směrnice k zajišťování průběžného výkonu správy. V čisté podobě se můžeme s jihoněmeckým radním uspořádáním setkat v Bavorsku, Bádensko-Virtembersku, Sasku, od roku 1996 v Dolním Sasku a od roku 1999 v Severním Porýní-Vestfálsku. V některých dalších spolkových zemích se setkáváme s mírnou modifikací tohoto systému. Komunální zpracování v Sasku-Anhaltsku přidává k braniborskému modelu výbory s hlasem poradním a rozhodujícím, které obsazuje rada a jimž předsedá starosta. Od roku 1999 se starosta volí přímo i v Meklenbursku-Pomořansku, navíc předsedá hlavnímu výboru a výborům poradním. V Durynsku nepředsedá radě přímo volený starosta, ale předsedající zvolený z řad členů rady.[61]

Starostovské uspořádání poskytuje starostovi taktéž silnou pozici. Ten předsedá (v Porýní-Falci s hlasem rozhodujícím, v Sársku bez hlasu) obecní radě. V Porýní-Falci

[59] BALÍK, S. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha : Grada, 2009. s. 127. ISBN 978-80-247-2908-4.
[60] BALÍK, S. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha : Grada, 2009. s. 127. ISBN 978-80-247-2908-4.
[61] BALÍK, S. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha : Grada, 2009. s. 127. ISBN 978-80-247-2908-4.

je starosta volen v přímých volbách, zatímco rada volí obecního ředitele. V Sársku volí rada jak starostu, tak ředitele, šéfem správy je však starosta.[62]

Jako typický příklad severoněmeckého radního uspořádání sloužilo do roku 1996 Dolní Sasko a až do roku 1999 Severní Porýní-Vestfálsko. Centrální roli hrála v tomto systému obecní rada. Ta si ze svého středu volila předsedu (jenž reprezentoval obec navenek) a obecního ředitele – výhradního šéfa správy (ten byl volen na 5 – 8 let). Severoněmecké radní uspořádání je tak ukázkou existence dvou „vrcholů" komunální sféry. Rada měla rozhodovací „politickou" pravomoc, zatímco správa, dle britského modelu, plnila „nepolitické" úkoly. Rada plnila funkci iniciace, artikulace, personální rekrutace, stejně jako funkci tvůrce norem. V případech běžných úkolů jí podléhala obecní správa. Tento model již ale fakticky neexistuje.[63]

V magistrátním obecním zřízení (realizovaném v Hesensku a ve městech Šlesvicka-Holštýnska) lze zřetelně pozorovat prvky pruské tradice. Představeným obce je kolegiální orgán – ve městech magistrát, v obcích obecní představenstvo, složený ze starosty jako předsedajícího a z dalších tzv. přivolaných osob, který je správním orgánem obce. Mezi radou a magistrátem je provedena dělba moci na usnášecí a výkonnou. V Hesensku nejsou členové magistrátu členy rady. Starosta je vedoucím obecní správy. Rada si ze svého středu volí svého předsedajícího, který připravuje a řídí její schůze. Starosta reprezentuje obec navenek.[64]

V průběhu 90. let došlo k zásadním proměnám institucionálního nastavení německé komunální úrovně. Proces odstartoval v roce 1991, kdy Hesensko zavedlo přímou volbu starosty, obecní model ovšem zůstal dvojhlavý, založený na magistrátním kolegiálním principu. V Severním Porýní-Vestfálsku začala debata o přímé volbě starosty v roce 1991, celý proces vyvrcholil kompletní rekonstrukcí systému v roce 1999.

V nově přistoupivších zemích Spolku převážně volila starostu zpočátku rada, brzy se však začal projevovat obdobný trend, tedy přímá volba a úsilí o „jednohlavost". V současné době je již starosta volen přímo ve všech zemských uspořádáních (kromě výjimek v některých zemích pro úřad starosty, jenž svou funkci nevykonává jako hlavní zaměstnání). Nejnápadnějším společným znakem takřka všech novelizací je fakt, že hlavní představitel správy je současně hlavním představitelem obce, jenž je volen

[62] BALÍK, S. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha : Grada, 2009. s. 128. ISBN 978-80-247-2908-4.
[63] BALÍK, S. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha : Grada, 2009. s. 128. ISBN 978-80-247-2908-4.
[64] BALÍK, S. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha : Grada, 2009. s. 128. ISBN 978-80-247-2908-4.

přímo. To je mj. jeden z dokladů převahy modelu jihoněmeckého. Díky přímé volbě a rozsahu kompetencí disponuje šéf správy jinou legitimací, vyšší možností prosadit své názory, schopností integrace a nezávislosti.

Základním orgánem komunálního systému je i v Německu přímo volený kolektivní orgán s převažujícím názvem obecní rada. Ta určuje hlavní směr rozvoje obce, schvaluje vyhlášky, zřizuje a ruší městské organizace, dává souhlas ke změně obecních hranic. Volí omezený počet správních úředníků – ať již zástupce starosty (Bavorsko), členy magistrátu (Hesensko) či přidělence. Rady mohou zřizovat výbory; v některých zemích mají politické frakce právo na poměrné zastoupení vliv (podle volebních výsledků). Postavení rady vůči starostovi může být slabé – to v případě, že jí starosta předsedá a současně disponuje hlasovacím právem. Pozice rady je silnější v případě, že ji řídí zvláštní předseda, nikoli starosta, který rovněž nedisponuje hlasovacím právem. Počty členů rady jsou v zásadě obdobné jako u českých zastupitelstev – v Bavorsku se např. pohybuje mezi osmi a 60 (s výjimkou 70 radních Norimberka a 80 v Mnichově).

Zajímavou otázkou je v této souvislosti taktéž délka starostenského mandátu.

V Bavorsku disponuje starosta šestiletým mandátem, v Bádensko-Virtembersku osmiletým, v Meklenbursko-Pomořansku může rada předem stanovit délku starostova volebního období v rozmezí sedmi až devíti let, v Porýní-Falci trvá starostenské volební období dokonce 10 let. V těchto případech se tak starostovo volební období nekryje s obdobím rady, které značně přesahuje – tento mechanismus značně posiluje starostovo postavení v systému. Dá se říci, že fakt „nepřekrývání se“ starostenského volebního období s mandátem rady je v současné době patrně nejvýznamnějším rozdílem mezi jednotlivými zeměmi.

Rozdílné je postavení starostů v jednotlivých systémech, i co se týče možnosti jejich odvolání. Zatímco např. v Bádensko-Virtembersku a Bavorsku nemůže být starosta odvolán, v Hesensku ano. Starosta, jakožto vrchní šéf správy současně nepředsedá schůzím rady v Hesensku, Dolním Sasku a Sasku-Anhaltsku.[65]

Velmi silné je starostovo postavení např. v Bádensko-Virtembersku, kde předsedá radě, všem jejím výborům (vždy s hlasovacím právem) a současně stojí v čele monokraticky strukturovaného správního aparátu obce a představuje reprezentanta i statutárního zástupce obce. V Dolním Sasku má naopak rada možnost starostovi některé kompetence odebrat.

[65] BALÍK, S. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha : Grada, 2009. s. 129. ISBN 978-80-247-2908-4.

Zcela převládají starostové, kteří jsou pro výkon svého mandátu uvolnění (což je při charakteru jejich institucionálního postavení pochopitelné). V Hesensku mohou být neuvolnění starostové pouze v obcích do 1 500 obyvatel, přičemž v této zemi byl v roce 2003 pouze jediný.[66]

Co se obecnějších tendencí vývoje německých komunálních volebních systémů týče, lze konstatovat takřka masový příklon k poměrnému volebnímu systému s možností kumulace a panašování (tzv. jihoněmecký systém dává voliči tolik preferenčních hlasů, kolik se obsazuje mandátů, a tzv. severní varianta „tří hlasů" umožňuje voliči využít jeden až tři preferenční hlasy). Ze současných systémů tyto „nové" principy nevyužívá pouze Sársko, jež realizuje poměrný systém s přísně vázanými listinami, a Severní Porýní-Vestfálsko se Šlesvikem-Holštýnskem, které uplatňují prostý většinový systém doplněný o poměrnou část (ta však vychází z výsledků „většinové" části). Panašování vedlo v řadě obcí k depolitizaci rad, z nichž se místo zastupitelských orgánů stávají shromáždění místních stavů či honorací.[67]

Nijak výjimečná není ani uzavírací klauzule – nacházíme ji v pěti ze 13 spolkových zemí. V Meklenbursku-Pomořansku, Sársku, Šlesviku-Holštýnsku a Durynsku činí tato klauzule 5 %, v Porýní-Falci 3,03 %. Ve zbývajících případech lze hovořit o tzv. přirozené klauzuli, která představuje minimum hlasů nutných k získání alespoň jednoho mandátu.

V oblasti užívaných metod přidělování mandátů se setkáváme v zásadě se dvěma jejich druhy: d'Hondt/Hagenbach-Bischoff (tato formule se snaží o co nejvěrnější převod počtu odevzdaných hlasů na mandáty) a Haare/Niemeyer, která mírně zvýhodňuje menší strany.

Délka volebního období se takřka všude ustálila na pěti letech (výjimku tvoří Bavorsko – šest let a Šlesvicko-Holštýnsko – čtyři roky).[68]

Aktivní volební právo je omezeno ve většině zemí 18. rokem věku, v několika (např. Severní Porýní-Vestfálsko) 16 roky.

Podoba volebního systému starostů je v zásadě unifikovaná. Výjimka je u pasivního volebního práva, které se pohybuje mezi 21 a 25 lety. U uvolněných starostů se navíc v některých zemích nežádá podmínka trvalého pobytu v obci. Volební systém

[66] JÜPTNER, P. Německo. In JÜPTNER, P., POLINEC, M., ŠVEC, K., et al. *Evropská lokální politika.* Praha : ISPV UK, 2007. s. 65 - 66. ISBN 978-80-254-1187-2.
[67] JÜPTNER, P. Německo. In JÜPTNER, P., POLINEC, M., ŠVEC, K., et al. *Evropská lokální politika.* Praha : ISPV UK, 2007. s. 70 - 71. ISBN 978-80-254-1187-2.
[68] BALÍK, S. Obecní volby v Německu. Zastupitelská demokracie na komunální úrovni. *Politologický časopis.* 2002, roč. 9, č. 2, s. 172 - 173. ISSN 1211-3247. Dostupné také z WWW: <http://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/2002/2/2002-2-3-Bal%C2%B0k-Obecn%C2%B0%20volby%20v%20N%C5%8Dmecku.pdf>.

je většinový a formulí absolutní většiny. Není-li starosta zvolen v prvním kole, koná se druhé, do něhož postupují dva nejúspěšnější kandidáti z kola prvního.

Zavedení přímé volby starostů nesplnilo očekávání jeho obhájců – neodstranila se rozmrzelost občanů z politiky, nedošlo k navýšení volební účasti.[69]

Ve všech německých zemích se počítá s možností přímé demokracie, a to ve formě občanské iniciace a občanského referenda. Občanská iniciace přitom představuje jeden z možných začátků referenda.

Kvórum pro iniciaci referenda se pohybuje v rozmezí 3 – 20 % voličů, kvórum pro platnost kladného výsledku referenda je v jednotlivých zemích stanoveno na 25 – 30 % voličů hlasujících pro návrh. V některých obcích může referendum iniciovat rovněž rada, obvykle kvalifikovanou většinou hlasů.[70]

4.6 **Francie**

Současná struktura francouzské územní správy má počátky v éře Napoleonovy vlády na přelomu 18. a 19. století. Nejnižší úroveň – obecní – se navíc od té doby v zásadě nezměnila. Obecně je francouzský územně-správní systém považován za spíše centralizovaný. Má pět úrovní – 22 regionů, 96 departementů, 320 arrondisementů (nemají vlastní orgány), 3 350 kantonů (nemají vlastní orgány) a 36 686 obcí (k 23. 1. 2007). Arrondisementy slouží jako subprefektury a pro dopravní plánování, kantony jako policejní a volební okrsky.

Průměrný počet obyvatel na jednu obec činí 1 700. Nicméně 76 % obcí má méně než 1 000 obyvatel (žije v nich 15,7 % obyvatel Francie), víc než 10 000 obyvatel má pouze 2,5 % obcí (žije v nich ale 49,3 % obyvatel). Výrazný podíl obyvatel – dvě pětiny – žije v obcích s maximální velikostí 5 000 obyvatel (39,6 %).[71]

Mezi základní úkoly obcí patří výstavba a udržování méně významných silnic, odvoz odpadků a ve městech navíc výstavba a údržba škol. Řada větších měst se stará o knihovny, divadla, veřejnou dopravu a turistické kanceláře. Menší obce se pro plnění závažnějších úkolů (životní prostředí, bydlení) spojují s jinými obcemi do syndikátů, obvodů a společenství.[72]

---

[69] JÜPTNER, P. Německo. In JÜPTNER, P., POLINEC, M., ŠVEC, K., et al. *Evropská lokální politika.* Praha : ISPV UK, 2007. s. 69 - 71. ISBN 978-80-254-1187-2.
[70] JÜPTNER, P. Německo. In JÜPTNER, P., POLINEC, M., ŠVEC, K., et al. *Evropská lokální politika.* Praha : ISPV UK, 2007. s. 66 - 67. ISBN 978-80-254-1187-2.
[71] NOVÁK, O. Francie. In JÜPTNER, P., POLINEC, M., ŠVEC, K., et al. *Evropská lokální politika.* Praha : ISPV UK, 2007. s. 12. ISBN 978-80-254-1187-2.
[72] CHANDLER, J. A. (ed.) *Místní správa v liberálních demokraciích.* Brno : Doplněk, 1998. s. 79. ISBN 80-7239-023-6.

Až do správní reformy let 1981 – 1983 měl výrazný vliv na obecní politiku prefekt departementu – státní úředník jmenovaný vládou, odpovědný ministerstvu vnitra. Obce musely prefektovi předkládat svůj rozpočet ke schválení, jejich rozhodnutí mohl tento úředník prohlašovat za neplatné.

Ačkoli je systém centralizovaný, existuje výrazná personální propojenost jednotlivých úrovní. Ta byla v minulosti tak častá, že zákon z roku 1985 omezil kumulaci funkcí maximálně na dvě: člen parlamentu, poslanec Evropského parlamentu, člen krajské a generální rady, starosta obce s více než 20 000 obyvateli, zástupce starosty v obci s více než 100 000 obyvateli, člen rady Paříže.[73]

Řada představitelů komunální úrovně je současně poslanci Národního shromáždění. Jejich prostřednictvím jsou zájmy lokalit reprezentovány na celostátní úrovni. Navíc druhá parlamentní komora – Senát – je obsazován právě na základě obecního systému.

Senát je jakousi „velkou radou obcí". Volební systém totiž odpovídá zásadě, že 95 % senátorských voličů pochází z obecních zastupitelstev.[74]

Rozhodovacím orgánem místní úrovně je obecní rada, přímo volený orgán, jehož funkční období je šestileté. Mezi její základní pravomoci patří schvalování rozpočtu, správa obecního majetku a rozhodování o fungování obecní administrativy.

Aktivní i pasivní volební právo je omezeno 18. rokem věku, bydlištěm v obci či platbou daní v obci. Volební systém má dvě podoby – pro obce s méně než 3 500 obyvateli a pro větší.

V první kategorii menších obcí se volí dvoukolovým většinovým systémem. Rada má 9 – 23 členů. Obec je jedním volebním obvodem. Voliči si vybírají kandidáty z vícečlenných kandidátních listin, jež musí mít v obcích s 2 500 – 3 500 obyvateli přesně tolik kandidátů, kolik je obsazovaných míst, v menších obcích mohou být nekompletní. Je možno panašovat. V prvním kole jsou zvoleni kandidáti s největším počtem hlasů, pokud ovšem tyto hlasy představují alespoň 25 % všech voličů. Ve druhém kole pak získají mandát kandidáti s nejvyšším počtem hlasů (pokud získají dva a více kandidátů stejný počet hlasů, mandát získává nejstarší věkem).

Ve větších obcích se volí poměrným systémem s většinovým prvkem (bonifikací pro vítěze). Počet členů rady se pohybuje mezi 27 – 163, a to v závislosti na velikosti obce.

[73] KOUDELKA, Z. *Samospráva.* Praha : Linde Praha, 2007. s. 40. ISBN 978-80-7201-665-5.
[74] PEROTTINO, M. *Francouzský politický systém.* Praha : Sociologické nakladatelství, 2005. s. 134, 196. ISBN 80-86429-48-2.

Pokud v prvním kole získá některá kandidátní listina víc než 50 % hlasů, obdrží 50 % mandátů. Ostatní se rozdělí mezi kandidáty, kteří obdrželi víc než 5 % hlasů. Pokud žádná strana nadpoloviční počet hlasů nezíská, koná se druhé kolo, do něhož postupují listiny s více než 10 % hlasů. Listiny s 5 – 10 % hlasů se mohou pro druhé kolo sdružovat s kandidátkou s více než 10 % hlasů.

Ta listina, která získala nejvíc hlasů, získává polovinu mandátů, ostatní si rozdělují zbylé mandáty, pokud ovšem překročily 5 % hlasů.[75] S výjimkou tří velkých měst – Paříže, Lyonu a Marseille – tvoří vždy obec jeden obvod. Kandidátky jsou přísně vázané, panašování není možné. Rozdíl v počtu kandidátů stejného pohlaví nesmí být v rámci jedné kandidátky větší než 1.

Volební systém vede k vytváření výrazných většin – pokud zvítězí již v prvním kole, disponuje vítězná listina často až tříčtvrtinovou většinou, zvítězí-li až v kole druhém, mívá asi dvoutřetinovou většinu.[76]

Rada může ustavovat komise – pro finance, urbanizaci, veřejné práce, školství, sport a další. V obcích s více než 3 500 obyvatel je ustavení komisí obligatorní. V jejich čele stojí starosta, musí být při jejich vytváření respektován jednak princip poměrného zastoupení politických frakcí přítomných v radě, jednak musí být mezi jejich členy zástupci uživatelských asociací.

Pokud rada svou činností narušuje chod obce, může být její činnost pozastavena: na jeden měsíc prefektem, na tři měsíce ministrem vnitra. Ve vážných případech může být rozpuštěna, ale pouze vládním dekretem, nebo pouze ze závažných důvodů, jako je např. neschválení rozpočtu.[77]

Za řad rady je volen starosta, který je také vykonavatelem státní správy v obci. Ačkoli je starosta volen obecní radou, nemůže jí být odvolán. Ve výkonu jeho funkcí mu pomáhá tajemník (ve velkých městech generální tajemník).[78]

Kromě starosty volí rada ze svého středu i jeho náměstky (alespoň jednoho), kteří spolu se starostou tvoří předsednictvo rady. Všichni jsou voleni tajným hlasováním; pokud ani po druhém kole nezískají kandidáti absolutní většinu všech hlasů, koná se kolo třetí, v němž již ke zvolení postačuje většina relativní. V případě rovnosti hlasů při rozhodujícím postu získává mandát starší.

---

[75] PEROTTINO, M. *Francouzský politický systém.* Praha : Sociologické nakladatelství, 2005. s. 197. ISBN 80-86429-48-2.
[76] NOVÁK, O. Francie. In JÜPTNER, P., POLINEC, M., ŠVEC, K., et al. *Evropská lokální politika.* Praha : ISPV UK, 2007. s. 14 - 18. ISBN 978-80-254-1187-2.
[77] NOVÁK, O. Francie. In JÜPTNER, P., POLINEC, M., ŠVEC, K., et al. *Evropská lokální politika.* Praha : ISPV UK, 2007. s. 17. ISBN 978-80-254-1187-2.
[78] KOUDELKA, Z. *Samospráva.* Praha : Linde Praha, 2007. s. 40 - 41. ISBN 978-80-7201-665-5.

Starosta je kompetentní v záležitostech urbanistické politiky a bydlení, městské dopravní sítě, zabezpečení užitkové vody, obecních trhů, základních škol a protipožárních opatření.[79] Větší pravomoci má také v otázkách stavebních povolení a při sestavování územního plánu. Má také výkonnou pravomoc pro rozhodnutí přijatá radou. Starosta je kompetentní v oblasti správní policie, a pokud je zřízena, je velitelem městské policie.[80] Vykonává pravomoci v právní oblasti – to pod autoritou státního prokurátora.

Obecně lze starostovo postavení charakterizovat jako velmi silné. Jednak je v jeho rukou soustředěna obecní exekutiva (předsednictvo rady není exekutivním orgánem), jednak vzhledem k charakteru volebního systému rady se opírá o pohodlnou většinu s absencí výraznější opozice. Francie je pak výjimečná stabilitou obsazení starostenského postu i ve velkých městech (např. Jacques Chaban-Delmas byl starostou Bordeaux bez přerušení v letech 1947 – 1995, tedy 48 let).

I ve Francii existuje institut místního referenda. Jeho výsledky měly až do roku 2003 pouze konzultativní charakter. Vyhlašuje jej obecní rada, jeho výsledek je závazný, pokud se jej zúčastní alespoň polovina zapsaných voličů.[81]

Článek 88-3 Konstituce ze 4. října 1958 (upravený Konstitučním zákonem č. 93-952 z 27. července 1993 – čl. 3 JORF 28. července 1993):[82] V rámci reciprocity a podle modalit předurčených Smlouvou o Evropské unii, podepsanou 7. února 1992, aktivní a pasivní volební právo v obecních volbách může být uznáno pouhým občanům Unie sídlícím ve Francii. Tito občané nemohou ani vykonávat funkci starosty nebo zástupce, ani se podílet na určování voličů do Senátu a na volbách senátorů. Základní zákon odhlasovaný ve stejných termínech oběma shromážděními stanovuje podmínky aplikace současného článku.

[79] NOVÁK, O. Francie. In JÜPTNER, P., POLINEC, M., ŠVEC, K., et al. *Evropská lokální politika.* Praha : ISPV UK, 2007. s. 16 - 17. ISBN 978-80-254-1187-2.
[80] PEROTTINO, M. *Francouzský politický systém.* Praha : Sociologické nakladatelství, 2005. s. 198. ISBN 80-86429-48-2.
[81] NOVÁK, O. Francie. In JÜPTNER, P., POLINEC, M., ŠVEC, K., et al. *Evropská lokální politika.* Praha : ISPV UK, 2007. s. 17 - 19. ISBN 978-80-254-1187-2.
[82] GESLOT, CH. *Elections municipales et citoyenneté européenne.* Paris : L'Harmattan, 2003. s. 15. ISBN 978-22-963-3564-6.

5 Česká komunální politika a exekutivní koalice

Koncept koalic zřejmě není možné ani účelné zkoumat v obcích nejmenších, resp. těch, které neustavují radu obce.

Akt blízký vytvoření koalice se obvykle vztahuje pouze na volbu starosty a místostarosty – a ani pro tyto dvě volby navíc nemusí být utvořeny dvě shodné koalice.[83]

Může padnout námitka, že podobné je to v případě obcí s radou. S tímto názorem nelze zcela souhlasit. V obcích, které řídí rada, bývá již zastupitelstvo minimálně patnáctičlenné, tudíž je vyšší přirozený práh pro vstup, takže obvykle již v takovém zastupitelstvu zasedá více politických proudů, které spolu musí nutně více komunikovat nejen při ustavování obecních orgánů, ale i v průběhu volebního období. Politická odpovědnost již v takovém případě není extrémně koncentrována na osobu starosty, ale minimálně na několik členů obecní rady. Samozřejmě i zde se lze setkat s případy, kdy koaliční spolupráce končí ve chvíli volby nové obecní rady, ale je to situace méně frekventovaná.

Zkoumání koalic na místní úrovni má smysl i přesto, že se při povolebních jednáních nezřídka prosazuje názor, který omezuje platnost koalice pouze na obsazení místa starosty a místostarosty, nikoli již na místo v radě. Podobné uvažování se neopírá o realitu. Starosta a jeho zástupce mají v českém obecním zřízení relativně slabé postavení, skutečnou výkonnou moc drží v ruce rada – starostenský a ještě spíše místostarostenský post je vesměs reprezentativní. Uzavírat koalice k obsazení reprezentačních pozic a skladbu nejmocnějšího orgánu ponechat takřka náhodě jde proti logice věci. Ačkoli nelze zcela vyloučit, že ti, kdo prezentovaný názor zastávají, mu i upřímně věří, empirická data hovoří o tom, že nějaké, přinejmenším tiché, koalice k obsazení míst v radě uzavírány bývají – jinak by síla subjektů zastoupených v radě neodpovídala zcela jejich postavení v zastupitelstvu, bylo by mnohem více koalic širokých a především všeobecních, struktura rady by byla zcela náhodná apod.

Zajímavou otázkou je dále trvalost uzavření koalice – při obsazování rady nezřídka zaznívá názor, že není uzavírána trvalá koalice, „pouze“ zvoleni členové rady. Jistě, v některých případech tomu tak skutečně je. Dojde-li k takové situaci, svědčí to však spíše o konsenzuálním duchu výkonu místní politiky a pojí se to spíše s koalicemi širokými a všeobecními. Chce-li něco starosta či rada prosadit, musí se opřít o legislativní většinu; znamenalo by to pak, že se legislativní a exekutivní koalice mohou

[83] BALÍK, S. *Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností.* Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. 387 s. ISBN 978-80-7325-144-4.

značně lišit, což se nezdá být příliš pravděpodobné. Pokud se oba druhy koalic skutečně liší, bývá legislativní obvykle širší – doplněná o subjekty bez zastoupení v radě. Jistě – velká, snad až převážná část rozhodnutí bývají konsenzuální, zahrnující všechny hlasující. Nastávají ovšem situace, kdy dochází k hlasování strategickému, týkajícímu se rozvoje obce, významné zakázky apod. – a v takových chvílích dochází k opětovnému měření sil koalice a opozice. Nesejde na tom, stane-li se tak na každém druhém zasedání zastupitelstva, či pouze jednou za celé volební období.

Kdo má být v českém komunálním prostředí pojímán za člena koalice? Rozhodujícím kritériem je především personální zastoupení politického subjektu v radě. Nastávají však situace, kdy se od konkrétního radního, resp. jeho koaliční účasti distancuje „mateřský" politický subjekt. V tom případě subjekt do koalice řazen není, ale je k ní počítán pouze onen jedinec (či menšinová frakce).

Do koalice rovněž nejsou automaticky řazeni všichni, kteří členům rady při jejich volbě odevzdali hlas. Stává se totiž, že některé subjekty – jinak opoziční – dobře vědí, že nemohou prosadit vlastní kandidáty, a tak jakožto projev politického realismu hlasují pro navržené kandidáty koalice. Tím však jejich podpora nezřídka končí.

Jiným případem je situace, kdy radu vytvářejí pouze subjekty, které samy většinu v zastupitelstvu nemají. Jelikož však logika českého obecního zřízení vylučuje vznik menšinové koalice, vždy existuje další subjekt, o nějž se rada musí opírat. V tomto případě, ačkoli zastoupení v radě nemá, takový subjekt do koalice zahrnut má být, byť jako jakýsi tichý člen.

Všechny dosud učiněné poznámky ale počítají s ne zcela samozřejmým předpokladem, a sice s unitárností politických subjektů, a to v alespoň jakési minimální podobě. Přitom je zřejmé, že politické strany jsou funkčně nejproblematičtějšími instituty komunální úrovně. Sice je lze bez výraznějších problémů doplnit o funkčně podobná sdružení nezávislých kandidátů (jakékoli právní podoby), nicméně je stále nutné mít na paměti, že především v malých a středně velkých obcích mohou být mnohdy chápány pouze jako volné koalice, či dokonce pouhé sumy jednotlivců, což může při aplikaci teorie koalic přivodit poměrně výrazné metodologické problémy.[84]

V jednotlivých stranách mohou navíc působit svébytné zájmové či názorové proudy tvořící vlastní politiku, včetně koaliční. Navíc je stále potřeba mít se na pozoru před nepodceněním osobních vztahů, jakožto mnohdy klíčového prvku komunální politiky. Co teorii koalic dále komplikuje, je skutečnost, že mnoho aktérů komunální

[84] HUDÁK, J., JÜPTNER, P., SVOBODA, J. *Komunální politické systémy.* Praha : Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2003. s. 182. ISBN 80-7308-056-7.

politiky nemá ambici získat exekutivní post (což je výchozí předpoklad celé teorie), ani neusiluje o moc či vliv. Mnohé uspokojuje skutečnost, že mohou kontrolovat uplatňování vlastních zájmů, mnozí dokonce o post zastupitele usilují pouze z prestižních společenských důvodů.[85]

Co se týče obcí s rozšířenou působností, i zde platí již výše zmíněná námitka o v realitě pozorované alespoň jakési elementární soudržnosti jednotlivých subjektů. Několik případů nesoudržnosti nemůže „shodit" obecnou možnost aplikace politologických konceptů na nejnižší úroveň politického systému – stejně jako fenomén několika poslanců, kteří hlasují v rozporu se stanovisky strany, za niž byli zvoleni, neznemožňuje aplikovat teorii koalic na úroveň celostátní.

Fenomén nezávislosti je s českou komunální (ale částečně i regionální) rovinou spojen takřka neodmyslitelně. Přímo souvisí s jednou z tradic české politiky, a sice se skepsí vůči politickému stranictví.[86] Tato skepse, nedůvěra v možnost strukturovat politický život na bázi politických stran, je v celém politickém systému nejpatrnější právě na úrovni municipalit. Uskupení s termínem nezávislosti ve štítě, které obvykle úplně stejně (ne-li více) jako kterákoli politická strana agreguje a artikuluje zájmy určitých společenských skupin, má v očích mnoha voličů automaticky body navíc.

Na komunální úrovni existují v současné době v zásadě tři možné formy politické existence nezávislých:

- První z nich je forma jednotlivých nezávislých kandidátů, kdy každý kandiduje takříkajíc „za sebe", tzn. pro svoji kandidaturu musí sehnat dostatečný počet podpisů oprávněných voličů. Nejčastěji se tak děje v malých obcích do 350 obyvatel s nejvýše devítičlenným zastupitelstvem.[87] Zdá se, že existuje-li nějaká forma nezávislosti hodná toho označení, je to právě tato varianta.
- Druhou možností je forma sdružení nezávislých kandidátů. Toto sdružení musí před podáním kandidátní listiny taktéž sehnat patřičný zákonem stanovený počet podpisů oprávněných voličů. Tento počet je však především ve velkých městech tak vysoký, že je snazší založit celostátní politickou stranu či hnutí.
- A právě z toho důvodu existuje i třetí forma – zaštítění se celostátním subjektem s tzv. nezávislou identitou, kam patří především politické hnutí Nezávislí (NEZ),

[85] HUDÁK, J., JÜPTNER, P., SVOBODA, J. *Komunální politické systémy.* Praha : Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2003. s. 183. ISBN 80-7308-056-7.
[86] HOLZER, J. ODS a tradice české politiky. In BALÍK, S., et al. *Občanská demokratická strana a česká politika: ODS v českém politickém systému v letech 1991 - 2006.* Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. s. 277 - 278. ISBN 80-7325-079-9.
[87] HUDÁK, J., JÜPTNER, P., SVOBODA, J. *Komunální politické systémy.* Praha : Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2003. s. 32 - 33. ISBN 80-7308-056-7.

SNK Evropští demokraté (SNK ED), Hnutí nezávislých za harmonický rozvoj obcí a měst (HNHRM), Nezávislí demokraté (NEZDEM), Nezávislá volba (NV), Nestraníci (Nestr.), dále celá řada tzv. regionálních stran – Volba pro město (VPM), Demokratická regionální strana (DRS), Unie pro sport a zdraví (USZ) atd.

Pro potřeby jakékoli souhrnné analýzy jednotek větších než obec lze všechny tyto formy nezávislosti chápat jako jednu kategorii „nezávislých". Z hlediska voličské orientace a rozdělování preferencí je právní podoba nezávislostí se zaštiťující kandidátní listiny zcela irelevantní. U komunálních voleb postrádá jakýkoli smysl zkoumat např. rozložení voličské podpory VPM v kontrastu k NEZ. Jakkoli může být např. ideové a programatické vymezení kandidátních listin např. NEZ ve dvou městech obdobné, stejně tak může být zcela protikladné. I tak však bývá primárním identifikačním znakem těchto uskupení jejich deklarovaná nezávislost (mnohdy to bývá dokonce jediný jejich společný znak). Navíc nejsou vůbec výjimečné situace, kdy stejná skupina kandiduje v určitém roce pod konkrétní hlavičkou, o čtyři roky později pod jinou hlavičkou, o další čtyři roky později opět pod jinou hlavičkou atd. bez jakýchkoli proměn svého programu.

Další poznámka týkající se oné tzv. nezávislosti míří ke střetům nezávislých sdružení v rámci jednoho volebního souboje. Zdá se, že „nálepka" nezávislosti funguje sama o sobě pouze v tom případě, že kandiduje pouze jedna taková listina. Právě v té chvíli přináší nezávislost v názvu automaticky body navíc. V případě, že proti sobě stojí nezávislých více, začínají nejprve spory o to, kdo je skutečně nezávislý. Nutně dochází buď k profilaci na pravici a levici, nebo k profilaci podél osy zájmových sdružení – jedni nezávislí reprezentují zájmy hasičů, jiní sportovců a další třeba ochotníků. Kouzlo termínu „nezávislý" obvykle končí a volební střet takových uskupení mnohdy bývá ostřejší než střet dvou vyprofilovaných politických stran. A je to vlastně logické – tato sdružení mají často oproti místním buňkám politických stran mnohem více jasno v tom, které sociální a zájmové skupiny reprezentují, jaké zájmy agregují a jaké požadavky artikulují.

Problémem rovněž může být ideová klasifikace jak jednotlivých nezávislých subjektů, tak i samotných politických stran. Častá námitka říká, že na místní úrovni není mezi jednotlivými stranami fakticky žádný rozdíl. Byla-li by pravdivá, znamenalo by to konec jakýmkoli snahám o aplikaci teorie koalic či stranických systémů. Zdá se však, že i na místní úrovni existují rozdíly mezi stranou levicovou (např. KSČM) a pravicovou (např. ODS) – týkají se přístupu k soukromí občanů, důvěry ve všemocnost

legislativních aktů apod. Námitky, že pravicová strana dělá levicovou politiku a naopak, jsou jistě oprávněné, přesto ne zcela validní pro zavržení celé teorie. Přinejmenším část voličů se zcela jistě orientuje podle stranické značky. Pokud by rozdíly mezi stranami neexistovaly, zřejmě by pak i na místní úrovni nebyla tak často KSČM ponechávána mimo koalice. Rovněž by zřejmě nebylo možné vysvětlit silné korelace mezi výsledky strany ve volbách vzdálených osm, dvanáct let (kdy se proměnila třeba i výrazná část kandidátních listin), neboť by neexistovala žádná orientace voličů podle stranické značky.

6 Charakteristika zkoumaného regionu - okres České Budějovice

Poté, co byly definovány obec, její orgány a způsob voleb, lze přistoupit k analýze voleb ve vybraném regionu. V této kapitole budou shrnuty statistické údaje důležité pro zodpovězení výzkumných otázek položených v úvodu práce. Pro případné doplnění dalších údajů autorka odkazuje na online stránky Českého statistického úřadu.[88]

Okres České Budějovice se svou rozlohou 1 638 km^2 je 2. největším okresem v Jihočeském kraji a 4. největším okresem v České republice. Nachází se v něm 109 správních jednotek. Trvalý nebo dlouhodobý pobyt v něm má 189 tis. obyvatel, což zařazuje okres na první místo co do počtu obyvatel v Jihočeském kraji a na deváté místo v celé České republice. Hustota zalidnění činí 115 obyvatel na kilometr čtvereční, čímž téměř dvojnásobně překračuje krajský průměr. Nejhustěji jsou osídleny České Budějovice a jejich okolí. Vyšší hustota obyvatel je rovněž ve městech Rudolfov a Zliv. Nejmenší hustota osídlení je v oblasti Novohradska, kde se projevilo vysídlování obyvatel podél státních hranic (některé obce zanikly, snižoval se počet trvale bydlících obyvatel). Struktura osídlení není v okrese rovnoměrná, téměř 70 % obyvatel žije ve městech, přičemž ve městě České Budějovice je to více než polovina obyvatel okresu.

Tabulka 3: Vybrané statistické údaje okresu České Budějovice[89]

Statistické údaje	Hodnota
Podíl obyvatel 0 - 14 let	15,6 % (2014)
Podíl obyvatel 15 - 64 let	67 % (2014)
Podíl obyvatel 65 a více let	17,4 % (2014)
Průměrná hrubá měsíční mzda (údaj se vztahuje k celému Jihočeskému kraji)[90]	22 328 Kč (2013)
Míra nezaměstnanosti[91]	5,9 % (2014)
HDP na 1 obyvatele (údaj se vztahuje k celému Jihočeskému kraji)[92]	343 817 Kč (2014)

[88] *Český statistický úřad* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2016, 18.2.2016 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/>.

[89] *Vybrané ukazatele za okres České Budějovice* [online]. České Budějovice : Krajská správa ČSÚ v Českých Budějovicích, 2016, 15.4.2016 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/documents/11256/34995529/CZ0311.pdf/a9494844-33e6-4b94-952c-2138415250c3?version=1.7>.

[90] *Mzdy, náklady práce* [online]. České Budějovice : Krajská správa ČSÚ v Českých Budějovicích, 2014, 14.12.2014 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/xc/mzdy-xc>.

[91] *Zaměstnanost, nezaměstnanost* [online]. České Budějovice : Krajská správa ČSÚ v Českých Budějovicích, 2014, 14.12.2014 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/xc/zamestnanost-xc>.

[92] *HDP, regionální účty* [online]. České Budějovice : Krajská správa ČSÚ v Českých Budějovicích, 2014, 14.12.2014 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/xc/hdp-xc>.

Okres České Budějovice má nadprůměrné množství správních jednotek. Zhruba stejně vysoký počet správních jednotek mají okresy Jindřichův Hradec (106), Strakonice (112) a Tábor (110). Ostatní okresy v Jihočeském kraji mají počet správních jednotek řádově o desítky nižší. Nadpoloviční většina obyvatel (kolem 100 tis.) žije v Českých Budějovicích. Průměrná hrubá měsíční mzda se pohybuje pod celorepublikovým průměrem (ČR – 24 245 Kč v roce 2013). Hrubý domácí produkt (v celém Jihočeském kraji) se nachází pod celorepublikovým průměrem (ČR – 388 771 Kč / 1 obyvatele v roce 2013). Míra nezaměstnanosti mírně přesahuje celorepublikovou průměrnou hodnotu (ČR – 6,4 %). Celkově počet obyvatel neustále roste.

7 Výsledky komunálních voleb

Řádné volby do zastupitelstev obcí se konaly ve dnech 10. 10. – 11. 10. 2014, předchozí volby se konaly o čtyři roky dříve ve dnech 15. 10. – 16. 10. 2010. Volby byly vyhlášeny dne 12. června 2014 Rozhodnutím prezidenta republiky č. 112/2014 Sb.[93] Společně s komunálními volbami se konaly také volby do Senátu Parlamentu ČR v jedné třetině z 81 obvodů, nekonaly se však na území okresu České Budějovice, proto pro naši práci nejsou relevantní.

7.1 Výsledky komunálních voleb celorepublikově[94]

Pro komunální volby 2014 bylo zapsáno v seznamu celkem 8 406 047 právoplatných voličů a počet vydaných obálek činil 3 737 564, tzn. volební účast dosáhla celorepublikově 44,46 %. Počet odevzdaných obálek byl 3 733 089. Počet platných hlasů byl 99 106 801. Na jednu odevzdanou obálku připadlo v průměru 26,55 platných hlasů. Nejvyšší volební účast byla zaregistrována v kraji Vysočina (52,11 %), naopak nejnižší volební účast byla zaznamenána v hlavním městě Praha (37,72 %).

Pro komunální volby 2010 bylo zapsáno v seznamu celkem 8 417 319 právoplatných voličů a počet vydaných obálek činil 4 081 121, tzn. volební účast dosáhla celorepublikově 48,48 %. Počet odevzdaných obálek byl 4 074 607. Počet platných hlasů byl 90 258 014. Na jednu odevzdanou obálku připadlo v průměru 22,15 platných hlasů. Nejvyšší volební účast byla zaregistrována v kraji Vysočina (rovných 55 %), naopak nejnižší volební účast byla zaznamenána v Karlovarském kraji (41,79 %).

Z výše uvedených údajů lze vyvodit, že v roce 2014 se projevila nižší volební účast než v roce 2010 (o -4,02 procentních bodů), na druhé straně ale byl zaevidován vyšší počet platných hlasů (v průměru o +4,4 na jednu odevzdanou obálku, dohromady o 8 848 787).

Následující tabulka zobrazuje vývoj celorepublikové volební účasti v komunálních volbách v letech 1994 – 2014:

---

[93] ČESKO. Předpis č. 112/2014 Sb.: Rozhodnutí prezidenta republiky o vyhlášení voleb do Senátu Parlamentu České republiky, do zastupitelstev obcí a zastupitelstev městských obvodů a městských částí ve statutárních městech a do zastupitelstva hlavního města Prahy a zastupitelstev jeho městských částí. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2014, částka 47. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2014-112>.

[94] *Volby do zastupitelstev obcí 10.10 - 11.10.2014: Všechna zastupitelstva: Všechny kraje* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1211?xjazyk=CZ&xid=1&xv=1&xdz=7&xnumnuts=0&xstat=1&xvyber=1>, vlastní zpracování.

Tabulka 4: Vývoj celorepublikové volební účasti v komunálních volbách v letech 1994 – 2014[95]

Rok	Volební účast v ČR (%)
1994	60,68
1998	46,74
2002	45,51
2006	46,38
2010	48,48
2014	44,46

Z výše uvedených údajů lze vyvodit, že v roce 2014 byla nejnižší volební účast za posledních 20 let. Na druhé straně je tato účast od roku 1998 relativně stálá, pohybuje se mezi hodnotami 44 - 49 %, což svědčí o poměrně stálé přízni voličů směrem ke komunální politice. V roce 1994 byla volební účast výrazně vyšší, což lze přičítat pozitivním očekáváním voličů po změně režimu a následném rozdělení ČSFR na dva samostatné státy.

Co se týče úspěchu jednotlivých politických subjektů, nejvyšší počet mandátů na celorepublikové úrovni získala Sdružení nezávislých kandidátů – místní sdružení se ziskem 52,77 % mandátů (32 779 abs.). Nejvyšší počet hlasů získalo hnutí ANO 2011 s podílem 14,59 % hlasů, které ale získalo jen 2,58 % mandátů (1 600 abs.). Níže uvedená tabulka uvádí přehled politických subjektů, které získaly alespoň 3 % hlasů v celorepublikovém měřítku. Ačkoliv Nezávislí kandidáti obsadili 10,19 % mandátů, nejsou v tabulce uvedeni, neboť získali jen 0,7 % hlasů.

[95] *Volby do zastupitelstev obcí 1994 - 2014* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2015 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/>, vlastní zpracování.

Tabulka 5: Výsledky komunálních voleb 2014 v celorepublikovém měřítku[96]

Volební strana	Hlasy (abs.)	Hlasy (v %)	Zastupitelé (abs.)	Zastupitelé (v %)
ANO 2011	14 458 998	14,59	1 600	2,58
Česká strana sociálně demokratická	12 535 655	12,65	3 773	6,07
Sdružení nezávislých kandidátů - místní sdružení celkem	11 564 737	11,67	32 779	52,77
Občanská demokratická strana	8 930 650	9,01	2 214	3,56
TOP 09	8 324 195	8,40	726	1,17
Komunistická strana Čech a Moravy	7 730 503	7,80	2 510	4,04
Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová	4 865 956	4,91	3 792	6,10

Poznámka: Řazeno sestupně dle získaných procent hlasů.

Významným fenoménem komunálních voleb je vysoký podíl zastupitelů bez politické příslušnosti. V roce 2014 šlo o 88,3 % zastupitelů (52 601 abs.), v roce 2010 se jednalo o 86,15 % (51 371 abs.), v roce 2006 to bylo 84,51 % (50 630 abs.). Tento jev probíhá dlouhodobě, z čehož vyplývá, že na komunální úrovni voliči upřednostňují místně známé osobnosti před politickými stranami.

Za kandidáty bez politické příslušnosti se na 2. místě v procentu zastupitelů umístila strana ČSSD s 2,79 % zastupitelů, na 3. místě KSČM s 2,2 % zastupitelů.

V porovnání s rokem 2010 lze vysledovat pokles preferencí u stran ODS (18,78 %), ČSSD (19,68 %), KSČM (9,56 %) a relativně stejný zisk u stran KDU-ČSL (5,47 %), SNK – místních sdružení (12,02 %) a TOP 09 (9,46 %). Strana ANO 2011 vznikla v roce 2011, proto u ní porovnání neexistuje. Vzhledem k vysokým preferencím strany ANO 2011 ve volbách v roce 2014 však nelze na porovnání s výsledky voleb v roce 2010 pohlížet zcela objektivně, neboť zůstává otázkou, jaký by byl výsledek voleb v roce 2014 v případě, že by tato nová strana nevznikla. Co se týče získaných mandátů v zastupitelstvech, ODS ztratila -4,66 procentních bodů, ANO 2011 navzdory vítězství získala v roce 2014 pouze 2,58 % mandátů (nejedná se o porovnání s rokem 2010), ostatní strany získaly zhruba stejný podíl jako v roce 2010.

[96] *Volby do zastupitelstev obcí 10.10 - 11.102014: Všechna zastupitelstva: Všechny kraje* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1211?xjazyk=CZ&xid=1&xv=1&xdz=7&xnumnuts=0&xstat=1&xvyber=1>, vlastní zpracování.

Ve volbách v roce 2014 získala strana ANO 2011 vysoké preference zřejmě vlivem pozitivních očekávání voličů, v důsledku toho zároveň strana ODS zaznamenala pokles.

7.2 Výsledky voleb v Jihočeském kraji a jejich porovnání s celorepublikovými výsledky[97]

Volební účast v Jihočeském kraji dosáhla 48,22 %, což přesahuje celorepublikový průměr (44,46 %) o 3,76 procentních bodů. Z 515 235 voličů v seznamu odevzdalo své obálky 248 231 voličů. V porovnání s rokem 2010 byla účast nižší o -3,21 procentních bodů. Tabulka níže znázorňuje výsledky voleb v roce 2014 v Jihočeském kraji (pouze subjektů, které získaly více než 3 % hlasů):

Tabulka 6: Výsledky komunálních voleb 2014 v Jihočeském kraji[98]

Politický subjekt	Hlasy (abs.)	Hlasy (v %)	Zastupitelé (abs.)	Zastupitelé (v %)
Sdružení nezávislých kandidátů - místní sdružení celkem	827 632	20,37	3 084	55,58
Česká strana sociálně demokratická	541 879	13,33	273	4,92
ANO 2011	396 075	9,75	90	1,62
Komunistická strana Čech a Moravy	353 091	8,69	175	3,15
Občanská demokratická strana	290 064	7,14	172	3,1
Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová	283 620	6,98	339	6,11
TOP 09	189 202	4,66	65	1,17
Sdružení HOPB, STAN, NK	147 980	3,64	8	0,14

Poznámka: Řazeno sestupně dle získaných procent hlasů.

Jak lze vysledovat, výsledky v Jihočeském kraji se výrazně liší od celostátních výsledků. Sdružení nezávislých kandidátů – místní sdružení získala v kraji dohromady o +8,7 procentních bodů hlasů více a zvítězila, ČSSD získala téměř stejný podíl hlasů

[97] *Volby do zastupitelstev obcí 10.10. - 11.10.2014: Výsledky voleb na území: Zastupitelstva obcí, městysů a měst: Kraj: Jihočeský kraj* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1211?xjazyk=CZ&xid=1&xv=1&xdz=8&xnumnuts=3100&xstat=1&xvyber=0>, vlastní zpracování.

[98] *Volby do zastupitelstev obcí 10.10. - 11.10.2014: Výsledky voleb na území: Zastupitelstva obcí, městysů a měst: Kraj: Jihočeský kraj* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1211?xjazyk=CZ&xid=1&xv=1&xdz=8&xnumnuts=3100&xstat=1&xvyber=0>, vlastní zpracování.

jako v celostátním měřítku, přesto ale v kraji ještě výrazně předčila stranu ANO 2011, která, zatímco celostátně zvítězila, na jihu Čech skončila až na 3. místě s výsledkem o -4,84 procentních bodů nižším než v celé České republice. Rovněž zisk TOP 09 se výrazně liší – v kraji strana získala o -3,74 procentních bodů méně než v celé ČR. Více než 3 % hlasů získala ještě sdružení HOPB, STAN, NK, která v celostátním měřítku získala zanedbatelné procento. Zisky ostatních stran přibližně odpovídají celostátním výsledkům.

Pokud se jedná o zisky mandátů, největší procentové zastoupení dle navrhující strany získali nezávislí kandidáti (73,53 %). 90,02 % zastupitelů je bez politické příslušnosti.

V roce 2010 dosáhla volební účast v Jihočeském kraji 51,43 %, což bylo o +2,93 procentních bodů více než v celé České republice. Oproti roku 2010 vzestup preferencí zaznamenaly subjekty: Sdružení nezávislých kandidátů – místní sdružení (o +3,57 procentních bodů) a KDU-ČSL (o +1,13 procentních bodů). Pokles preferencí zaznamenaly subjekty: ODS (o -7,96 procentních bodů), ČSSD (o -1,73 procentních bodů), KSČM (o -1,39 procentních bodů), TOP 09 (o -3,11 procentních bodů), Sdružení HOPB, STAN, NK (o -3,7 procentních bodů), SNK Evropští demokraté (v roce 2010 získal 3,18 % hlasů, v roce 2014 méně než 3 %) a Volba pro město (v roce 2010 získal 3,03 % hlasů, v roce 2014 méně než 3 %). Porovnání výsledků však není objektivní z důvodu vzniku strany ANO 2011 v roce 2011, která v roce 2014 získala vysoké procento hlasů. Z hlediska navrhující strany získali nejvyšší procento mandátů nezávislí kandidáti (68,5 %). 88,26 % zastupitelů bylo bez politické příslušnosti.

7.3 Výsledky voleb v okrese České Budějovice[99]

V této podkapitole jsou zevrubně rozebrány výsledky v celém okrese České Budějovice, včetně výsledků na okresní úrovni relevantních politických a volebních subjektů. Okres České Budějovice je rozdělen na 306 volebních okrsků, ve kterých bylo zaregistrováno 152 887 oprávněných voličů pro komunální volby 2014. Bylo vydáno celkem 67 474 obálek, z nichž voliči odevzdali 67 448 obálek. Volební účast dosáhla 44,13 %, což představuje v Jihočeském kraji podprůměr, na celorepublikové úrovni se blíží průměru. Mezi všemi okresy v Jihočeském kraji představuje volební účast v okrese České Budějovice nejnižší procento. V okrese bylo voleno 108 zastupitelstev a všechna

[99] *Volby do zastupitelstev obcí 10.10 - 11.10.2014: Výsledky voleb na území: Zastupitelstva obcí, městysů a měst: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějo*vice [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1211?xjazyk=CZ&xid=1&xv=1&xdz=8&xnumnuts=3101&xstat=1&xvyber=0>, vlastní zpracování.

byla zvolena. Celkem bylo zvoleno 1 046 zastupitelů, na jedno zastupitelstvo tak připadlo v průměru 10 zastupitelů (po zaokrouhlení na celé číslo).

V porovnání s komunálními volbami konanými v roce 2010 volební účast poklesla o -4,89 procentních bodů. Zároveň došlo ke snížení počtu volených zastupitelstev ze 109 na 108 (z okresu byla vyřazena obec Vlkov, která byla zařazena do okresu Žďár nad Sázavou v Kraji Vysočina), počet oprávněných voličů se naopak zvýšil, a to o 1 708 osob. Pokles volební účasti o -4,89 procentních bodů lze považovat za výrazný výkyv oproti průměrnému rozdílu mezi dvěma po sobě jdoucími komunálními volbami (od roku 1998, průměrný rozdíl činí -2,86 procentních bodů, ať už nahoru, nebo dolů; bude-li bráno v úvahu, zda se jedná o výkyvy směrem nahoru či dolů, potom průměrný rozdíl bude činit +0,11 procentních bodů) a zároveň se jedná o největší výkyv od roku 1998.

7.3.1 Volební zisky jednotlivých kandidujících politických subjektů

V okrese kandidovalo celkem 38 politických subjektů, viz tabulka 7 na následující straně.

Komunální volby v okrese počtem získaných hlasů vyhrála politická strana ANO 2011, počtem získaných křesel vyhrála Sdružení nezávislých kandidátů – místní sdružení (celkem). Výsledky u subjektů ANO 2011, Česká strana sociálně demokratická, Sdružení místních kandidátů – místní sdružení celkem, Občanská demokratická strana, TOP 09, Komunistická strana Čech a Moravy a Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová s většími či menšími rozdíly zhruba odpovídají výsledkům na celostátní úrovni. V tabulce lze najít zajímavou skutečnost, že některé subjekty obdržely více mandátů navzdory tomu, že získaly nižší procento hlasů než jiné subjekty, které naopak získaly méně mandátů. Např. subjekt JIHOČEŠI 2012 získal 0,21 % hlasů a 6 mandátů, naproti tomu subjekt Toryové získal 1,69 % hlasů, avšak neobdržel žádný mandát. Na základě této skutečnosti lze usoudit, že v určitých obcích mají některé politické subjekty mnohem vyšší preference než v jiných obcích a v porovnání s jinými subjekty. Zastupitelská křesla byla nejvíce obsazena lidmi bez stranické příslušnosti (z 86,71 %), následovaných členy ODS (3,54 %), dále členy KDU-ČSL, ČSSD a KSČM (všechny tři strany získaly shodně 2,1 %). Nejúspěšnější navrhující stranou v počtu obsazených křesel se po nezávislých kandidátech (70,27 %) stala KDU-ČSL (8,13 %) a ODS (5,93 %).

Tabulka 7: Výsledky komunálních voleb v okrese České Budějovice[100]

Volební strana	Hlasy (abs.)	Hlasy (v %)	Zastupitelé (abs.)	Zastupitelé (v %)
Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová	111 636	7,32	85	8,13
Česká strana sociálně demokratická	190 829	12,51	37	3,54
Komunistická strana Čech a Moravy	133 925	8,78	33	3,15
Občanská demokratická strana	109 857	7,2	60	5,74
Nezávislí kandidáti	12 461	0,82	114	10,9
NEZÁVISLÍ	2 753	0,18	1	0,1
Sdružení nezávislých kandidátů - místní sdružení celkem	209 242	13,71	593	56,69
HNUTÍ NEZÁVISLÝCH ZA HARMONICKÝ ROZVOJ OBCÍ A MĚST	3 152	0,21	2	0,19
Volba pro město	10 716	0,7	7	0,67
SNK Evropští demokraté	2 228	0,15	3	0,29
DOMOV	11 252	0,74	5	0,48
Dělnická strana sociální spravedlnosti	1 185	0,08	0	0
STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ	6 065	0,4	9	0,86
Česká strana národně socialistická	3 686	0,24	3	0,29
Sdružení SZ, NK	1 112	0,07	0	0
Sdružení ODS, NK	1 249	0,08	1	0,1
Sdružení SNK ED, NK	25 007	1,64	1	0,1
Sdružení STAN, NK	19 399	1,27	34	3,25
Sdružení TOP 09, NK	724	0,05	0	0
Sdružení HOPB, STAN, NK	147 980	9,7	8	0,76
Sdružení Hora 2014, NK	3 389	0,22	1	0,1
Sdružení Úsvit, NK	26 952	1,77	0	0
Sdružení DOMA, NK	31 528	2,07	0	0
Koalice TOP 09 a ODS	1 819	0,12	1	0,1
Strana svobodných občanů	40 190	2,63	3	0,29
Strana soukromníků České republiky	491	0,03	1	0,1
TOP 09	76 421	5,01	12	1,15
JIHOČEŠI 2012	3 186	0,21	6	0,57
ANO 2011	225 615	14,79	21	2,01
PRO Sport a Zdraví	475	0,03	1	0,1
Úsvit - Národní Koalice	1 189	0,08	2	0,19
Toryové	25 803	1,69	0	0
Politické hnutí OBRODA	1 622	0,11	0	0
Otevřená radnice	865	0,06	1	0,1
Koalice ČSNS a ČSNS 2005	329	0,02	0	0
Koalice SZ, KH, Piráti a Změna	41 376	2,71	0	0
Koalice JIH 12 a PSZ	37 484	2,46	0	0
Koalice SZ a TOP 09	2 722	0,18	1	0,1

[100] *Volby do zastupitelstev obcí 10.10 - 11.10.2014: Výsledky voleb na území: Zastupitelstva obcí, městysů a měst: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějo*vice [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1211?xjazyk=CZ&xid=1&xv=1&xdz=8&xnumnuts=3101&xstat=1&xvyber=0>, vlastní zpracování.

Volby v roce 2014 v porovnání s rokem 2010 znamenaly výrazné oslabení ODS: o -8,35 procentních bodů v počtu hlasů a o -4,83 procentních bodů v počtu mandátů. Rovněž Sdružení HOPB, STAN, NK zaznamenalo výrazný pokles preferencí: o -9,06 procentních bodů hlasů, avšak získalo jen o -0,67 procentních bodů méně mandátů. Tento výrazný pokles preferencí byl zřejmě způsoben vznikem politické strany ANO 2011, která si pravděpodobně získala část voličů, kteří v roce 2010 volili ODS nebo Sdružení HOPB, STAN, NK. U ostatních politických subjektů volby v roce 2014 přinesly ve výsledku jen malé odchylky v preferencích v porovnání s volbami konanými v roce 2010 (resp. výsledky dopadly téměř stejně).

7.3.2 Volební zisky ve městech

Tato a následující podkapitola budou zaměřeny na rozdíly ve volebních ziscích ve městech v porovnání s obcemi s neměstským statutem, včetně městysů, neboť je důležité zjistit a vymezit rozdíly mezi zisky politických subjektů dle relativní velikosti obcí určené jejich statutem. V okrese České Budějovice bylo zvoleno celkem 9 městských zastupitelstev (193 křesel). Z počtu 104 146 registrovaných voličů dosáhla volební účast 37,29 %, tedy o 7,17 procentních bodů méně, než představuje celorepublikový průměr.[101] Nejvyšší volební účasti bylo dosaženo ve městě Nové Hrady (56,05 %; počet registrovaných voličů činil 2 057)[102], naopak nejnižší volební účast byla zaznamenána ve městě České Budějovice (32,99 %; počet registrovaných voličů činil 75 705)[103]. Obecně lze konstatovat, že v malých městech byla vyšší volební účast než ve velkých městech.

Volby ve městech z hlediska nejvyššího počtu hlasů vyhrálo politické hnutí ANO 2011 se ziskem 17,71 % hlasů. Na druhém místě skončila strana ČSSD s 14,44 % hlasů. Následují subjekty: Občané pro Budějovice (11,67 % hlasů), KSČM (9,83 % hlasů), ODS (7,01 % hlasů), KDU-ČSL (6,79 % hlasů), SNK - místní sdružení (5,80 %

[101] *Volby do zastupitelstev obcí 10.10. - 11.10.2014: Výsledky voleb na území - výběr obce: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv111?xjazyk=CZ&xid=1&xnumnuts=3101&xstat=1>, vlastní zpracování.

[102] *Volby do zastupitelstev obcí 10.10 - 11.10.2014: Výsledky voleb: Zastupitelstvo města: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice: Obec: Nové Hrady* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=3101&xobec=544868&xstat=1&xvyber=0>, vlastní zpracování.

[103] *Volby do zastupitelstev obcí 10.10 - 11.10.2014: Výsledky voleb: Zastupitelstvo statutárního města: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice: Obec: České Budějovice* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=3&xnumnuts=3101&xobec=544256&xstat=0&xvyber=0>, vlastní zpracování.

hlasů) a TOP 09 (5,52 % hlasů). Ostatní politické subjekty získaly jednotlivě méně než 5 % hlasů.[104]

Z hlediska nejvyššího počtu mandátů vyhrála ODS se ziskem 13,95 % mandátů. Na druhém místě skončila ČSSD s 12,21 % mandátů. Následují subjekty: KDU-ČSL (11,63 % mandátů), ANO 2011 (8,72 % mandátů) a KSČM (8,14 % mandátů). Ostatní politické subjekty získaly jednotlivě méně než 5 % mandátů.[105]

Ve volbách v roce 2010 volební účast dosáhla 43,29 %, což je o 6 procentních bodů více než v roce 2014. Volby vyhrál subjekt Občané pro Budějovice s 22,23 % hlasů. Za ním následovala strana ČSSD s 15,78 % hlasů, dále ODS s 15,31 % hlasů, KSČM s 10,86 % hlasů a TOP 09 s 9,44 % hlasů. Ostatní subjekty získaly jednotlivě méně než 5 % hlasů.[106]

Z hlediska počtu mandátů v roce 2010 vyhrál subjekt SNK - místní sdružení s 21,51 % mandátů. Za nimi následovala strana ODS s 18,6 % mandátů, dále ČSSD s 12,79 % mandátů, KDU-ČSL s 9,88 % mandátů, Občané pro Budějovice s 8,72 % mandátů, KSČM s 8,72 % mandátů a TOP 09 s 6,98 % mandátů. Ostatní politické subjekty získaly jednotlivě méně než 5 % mandátů.[107]

Výsledky v roce 2014 v porovnání s výsledky v roce 2010 poukazují na propad ODS a Občanů pro Budějovice současně se vznikem hnutí ANO 2011.

7.3.3 Volební zisky v obcích s neměstským statutem

Volební účast v obcích s neměstským statutem dosáhla 58,75 %, což je o 14,29 procentních bodů více než celorepublikový průměr a o 10,53 procentních bodů více než okresní průměr. Nejvyšší volební účast byla zaznamenána v obci Hvozdec (90,32 %;

---

[104] *Volby do zastupitelstev obcí 10.10. - 11.10.2014: Výsledky voleb na území - výběr obce: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv111?xjazyk=CZ&xid=1&xnumnuts=3101&xstat=1>, vlastní zpracování.

[105] *Volby do zastupitelstev obcí 10.10. - 11.10.2014: Výsledky voleb na území - výběr obce: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv111?xjazyk=CZ&xid=1&xnumnuts=3101&xstat=1>, vlastní zpracování.

[106] *Volby do zastupitelstev obcí 15.10. - 16.10. 2010: Výsledky voleb na území - výběr obce: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2010/kv111?xjazyk=CZ&xid=1&xnumnuts=3101&xstat=1>, vlastní zpracování.

[107] *Volby do zastupitelstev obcí 15.10. - 16.10. 2010: Výsledky voleb na území - výběr obce: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2010/kv111?xjazyk=CZ&xid=1&xnumnuts=3101&xstat=1>, vlastní zpracování.

počet registrovaných voličů činil 93)[108], naopak nejnižší volební účast byla zaregistrována v obci Dubné (31,6 %; počet registrovaných voličů činil 1 133)[109].

V těchto obcích dosáhl nejvyššího počtu hlasů politický subjekt SNK – místní sdružení – celkem 49,24 % hlasů. Na druhém místě se umístila strana KDU-ČSL s 9,67 % hlasů, za ní pak ODS s 8,04 % hlasů. Ostatní politické subjekty získaly jednotlivě méně než 5 % hlasů.[110]

Pokud se jedná o počet mandátů, nejvíce křesel získal politický subjekt SNK – místní sdružení – celkem 62,41 % mandátů. Na druhém místě se umístila strana KDU-ČSL se 7,4 % křesel. Ostatní politické subjekty získaly jednotlivě méně než 5 % mandátů (ODS získala 3,87 % mandátů).[111]

V roce 2010 činila volební účast 61,75 %, což je o 3 procentní body více než v roce 2014. Volby z hlediska počtu hlasů vyhrál subjekt SNK – místní sdružení se ziskem 47,16 % hlasů. Za ním následovala strana ODS s 16,86 % hlasů, dále KDU-ČSL s 10,61 % hlasů. Ostatní politické subjekty získaly jednotlivě méně než 5 % hlasů.[112]

Z hlediska počtu mandátů vyhrál subjekt SNK – místní sdružení se ziskem 57,86 % mandátů, za ním následovala strana ODS s 9 % mandátů, poté strana KDU-ČSL se 7,97 % mandátů. Ostatní politické subjekty získaly jednotlivě méně než 5 % mandátů.[113]

---

[108] *Volby do zastupitelstev obcí 10.10 - 11.10.2014: Výsledky voleb: Zastupitelstvo obce: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice: Obec: Hvozdec* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=1&xnumnuts=3101&xobec=535613&xstat=1&xvyber=0>, vlastní zpracování.

[109] *Volby do zastupitelstev obcí 10.10 - 11.10.2014: Výsledky voleb: Zastupitelstvo obce: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice: Obec: Dubné* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=1&xnumnuts=3101&xobec=544442&xstat=1&xvyber=0>, vlastní zpracování.

[110] *Volby do zastupitelstev obcí 10.10. - 11.10.2014: Výsledky voleb na území - výběr obce: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv111?xjazyk=CZ&xid=1&xnumnuts=3101&xstat=1>, vlastní zpracování.

[111] *Volby do zastupitelstev obcí 10.10. - 11.10.2014: Výsledky voleb na území - výběr obce: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv111?xjazyk=CZ&xid=1&xnumnuts=3101&xstat=1>, vlastní zpracování.

[112] *Volby do zastupitelstev obcí 15.10. - 16.10. 2010: Výsledky voleb na území - výběr obce: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2010/kv111?xjazyk=CZ&xid=1&xnumnuts=3101&xstat=1>, vlastní zpracování.

[113] *Volby do zastupitelstev obcí 15.10. - 16.10. 2010: Výsledky voleb na území - výběr obce: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW:

V těchto obcích ve volbách v roce 2014 oproti volbám v roce 2010 nastal hluboký propad SNK – místních sdružení i ODS.

Tabulka 8: Porovnání výsledků voleb ve městech a v obcích s neměstským statutem[114]

Politický subjekt (výběr)	Města (%)	Obce s neměstským statutem (%)	Celkové výsledky (%)
ANO 2011	17,71	1,66	14,79
SNK – místní sdružení	5,80	49,24	13,71
ČSSD	14,44	3,00	12,51
Občané pro Budějovice	11,67	0,00	8,31
KSČM	9,83	4,03	8,78
KDU-ČSL	6,79	9,67	7,32
ODS	7,01	8,04	7,20
TOP 09	5,52	2,69	5,01

<http://www.volby.cz/pls/kv2010/kv111?xjazyk=CZ&xid=1&xnumnuts=3101&xstat=1>, vlastní zpracování.

[114] *Volby do zastupitelstev obcí 10.10. - 11.10.2014: Výsledky voleb na území - výběr obce: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv111?xjazyk=CZ&xid=1&xnumnuts=3101&xstat=1>, vlastní zpracování.

8 Exekutivní koalice v okrese České Budějovice

Pro účely této práce jsou vybrány ke zkoumání obce s rozšířenou působnosti a obce s přenesenou působností v okrese České Budějovice, a to hned z několika důvodů. V menších obcích totiž většinou nekandidují velké politické strany a často se stává, že je na kandidátce pouze jeden účastník. V menších obcích také funguje tzv. sousedský efekt, kdy domácí kandidát získá více hlasů, než by získal v cizím prostředí.

Jedná se o obce: České Budějovice, Hluboká nad Vltavou, Lišov, Nové Hrady, Trhové Sviny, Týn nad Vltavou a Zliv.

8.1 Analýza jednotlivých municipalit

České Budějovice

Obec České Budějovice má v současnosti kolem 93 tis. obyvatel. Volí se v ní 45 členů zastupitelstva. Radu města tvoří 11 členů. V roce 2014 dosáhla volební účast 32,99 %, což je o 6,72 procentních bodů méně než v roce 2010.

Do voleb v Českých Budějovicích vtrhla nová strana ANO 2011, která volby také vyhrála a získala v zastupitelstvu hned 12 mandátů. Oproti minulému období pohoršily ČSSD ztrátou jednoho mandátu a TOP 09 ztrátou dvou mandátů. Větší prohru utrpěla strana OBČANÉ PRO BUDĚJOVICE, která ztratila sedm mandátů z patnácti a ODS, která přišla o pět mandátů z osmi.

Koalici nakonec po dlouhých jednáních vytvořily strany: ANO 2011, OBČANÉ PRO BUDĚJOVICE, KDU-ČSL a TOP 09, které podepsaly koaliční smlouvu dne 14.11.2014. Uvedená koalice je koalicí minimální vítěznou. Tato koalice se však rozpadla 29. června 2015 poté, co ČSSD iniciovala odvolání primátora Svobody a jeho tří náměstků. Představitelé ANO, ČSSD, KDU-ČSL a ODS podepsali novou koaliční dohodu a zároveň bylo změněno obsazení rady města. Nová koalice je opět **minimální vítěznou koalicí**.

Tabulka 9: Výsledky komunálních voleb 2014 v Českých Budějovicích[115]

Název strany	Abs. hlasy (v %)	Získané mandáty (abs.)
Úsvit pro Budějovice	2,58	0
Komunistická str.Čech a Moravy	10,31	6
Česká str.sociálně demokrat.	15,25	9
Toryové	2,47	0
Vize Národních Socialistů	0,03	0
DOMA v Budějcích	3,02	0
Strana svobodných občanů	3,35	0
Pol.hn.JIHOČEŠI 2012 a SPORT	3,59	0
Křesť.demokr.unie-Čs.str.lid.	5,53	3
TOP 09	6,6	4
SPOLEČNĚ PRO ČESKÉ BUDĚJOVICE	3,96	0
Dělnic.str.sociální spravedl.	0,05	0
OBČANÉ PRO BUDĚJOVICE	14,18	8
ŽENY 2014	2,16	0
Č. BUDĚJOVICE JISTOTA DOMOVA	0,82	0
ANO 2011	20,65	12
Občanská demokratická strana	5,41	3

Hluboká nad Vltavou

V Hluboké nad Vltavou v současnosti žije asi 5 tis. obyvatel. Zastupitelstvo je tvořeno z 21 členů. Rada města se skládá ze 7 členů. V roce 2014 dosáhla volební účast 49,5 %, což je o 4,96 procentních bodů méně než v roce 2010.

Oproti roku 2010 si s počty mandátů polepšila ODS, která získala navíc jeden mandát, a ANO 2011, která získala navíc dva mandáty. Naopak ČSSD jeden mandát ztratila a v zastupitelstvu je zastoupena pouze jedním mandátem.

Na základě výsledků voleb ODS musela vytvořit koalici s několika dalšími ideově propojenými stranami, aby dosáhla na většinu. Dle složení rady města lze usuzovat na **minimální vítěznou koalici**. Starostou byl po volbách zvolen lídr kandidátky ODS pan Ing. Tomáš Jirsa, MBA. ODS má jako jediná strana v radě dvě místa, kdy dalším radním je Ing. Pavel Dlouhý. Ostatní místa v radě města si rozdělily

[115] *Volby do zastupitelstev obcí 10.10 - 11.10.2014: Výsledky voleb: Zastupitelstvo statutárního města: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice: Obec: České Budějovice* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=3&xnumnuts=3101&xobec=544256&xstat=0&xvyber=0>, vlastní zpracování.

strany Aliance normálních občanů 2014, KDU-ČSL, ANO 2011, Hlubocko - prosperující, bezpečné, solidární a pohodové a Hnutí nezávislých za harmonický rozvoj obcí a měst.

Tabulka 10: Výsledky komunálních voleb 2014 v Hluboké nad Vltavou[116]

Název strany	Abs. hlasy (v %)	Získané mandáty (abs.)
Jiří Topka, NK	1	0
Občanská demokratická strana	24,49	6
HN. ZA HARM. ROZVOJ OBCÍ A MĚST	8,92	2
Aliance norm. obč. ANO 2014	8,32	2
HLUBOCKO - PROSPERUJÍCÍ, BEZPEČNÉ	9,72	2
Volba pro město	11,6	2
Česká str.sociálně demokrat.	7,92	1
ANO 2011	8,64	2
Komunistická str.Čech a Moravy	8,4	2
Křesť.demokr.unie-Čs.str.lid.	11	2

Lišov

V Lišově žije kolem 4200 obyvatel. Zastupitelstvo se skládá z 21 členů. Rada města je tvořena 7 členy. V roce 2014 dosáhla volební účast 50,13 %, tj. o 1,17 procentních bodů více než v roce 2010.

Po volbách do zastupitelstva v Lišově usedlo opět 21 členů, z toho 15 za obvod Lišov město a šest za obvod Lišov venkov. Za volební obvod Lišov město bylo podáno celkem pět kandidátek. Za obvod Lišov venkov pak šest kandidátních listin.[117] Starostou města byl zvolen pan Bc. Jiří Švec, který byl jedničkou na kandidátce Sdružení nezávislých kandidátů LIŠOVSKO II. Post místostarosty pak obdržel MUDr. Vladimír Chlouba za ČSSD. SNK obsadilo navíc v radě města 3 křesla, ostatní strany (kromě JIHOČEŠI 2012) mají po jednom.

[116] *Volby do zastupitelstev obcí 10.10 - 11.10.2014: Výsledky voleb: Zastupitelstvo města: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice: Obec: Hluboká nad Vltavou* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=3101&xobec=544485&xstat=1&xvyber=0>, vlastní zpracování.

[117] KLOMFAROVÁ, J. V Lišově budou voliči vybírat zástupce za město a venkov. *Českobudějovický deník* [online]. České Budějovice, 2014, 14.8.2014 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z WWW: <http://ceskobudejovicky.denik.cz/zpravy_region/v-lisove-budou-volici-vybirat-zastupce-za-mesto-a-venkov-20140814.html>.

Oproti roku 2010 si polepšila SNK – místní sdružení celkem, která získala navíc 4 mandáty a v zastupitelstvu jich tak má celkem deset. Jeden mandát získali také JIHOČEŠI 2012, kteří se tak dostali do zastupitelstva s jedním mandátem. Ztrátu ovšem utrpěly ČSSD a KSČM, kdy obě strany ztratily jeden mandát a ČSSD jde do zastupitelstva se třemi mandáty a KSČM pouze s jedním.

Vítězné straně se naskytla možnost utvořit minimální vítěznou koalici s kterýmkoliv s dalších subjektů, avšak dle složení rady města, kde mají místo všechny zúčastněné strany kromě jedné strany JIHOČEŠI 2012, lze vytvořenou koalici označit jako **všestranickou nebo za širokou (duhovou) koalici**, v případě, že strana JIHOČEŠI 2012 zůstane v opozičním postoji.

Tabulka 11: Výsledky komunálních voleb 2014 v Lišově[118]

Název strany	Abs. hlasy (v %)	Získané mandáty (abs.)
Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová	11,97	3
Česká strana sociálně demokratická	15,81	3
Komunistická strana Čech a Moravy	7,01	1
Občanská demokratická strana	14,13	3
Sdružení nezávislých kandidátů LIŠOVSKO I	45,65	8
Sdružení nezávislých kandidátů LIŠOVSKO II	4,02	2
"JIHOČEŠI 2012"	1,41	1

Nové Hrady

V Nových Hradech žije asi 2600 obyvatel. Zastupitelstvo tvoří 15 členů. Rada města má 5 členů. V roce 2014 dosáhla volební účast 56,05 %, což je o 9,85 procentních bodů méně než v roce 2010.

Výběr stran se ve volbách 2014 v Nových Hradech pro občany zásadně nezměnil. O hlasy voličů se dělilo celkem šest volebních stran, přičemž přibyla nově zformovaná strana Sdružení nezávislých kandidátů – Novohradsko. Volby do zastupitelstva v roce 2014 plně ovládla strana Občané pro zdravé město. Stejně jako

[118] *Volby do zastupitelstev obcí 10.10 - 11.10.2014: Výsledky voleb: Zastupitelstvo města: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice: Obec: Lišov* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=3101&xobec=544779&xstat=1&xvyber=0>, vlastní zpracování.

v minulých volbách získali i tento rok 10 mandátů. ČSSD si polepšila o jeden mandát. V rámci rozložení stran již koalici vytvořila ODS s nezávislými kandidáty a tito dohromady získali o jeden mandát navíc oproti předchozím volbám.

Zisk nadpoloviční většiny hlasů i mandátů znamenal pro Občané pro zdravé město možnost vytvoření jednobarevné vlády bez účasti dalších aktérů. Starostou byl zvolen Mgr. Vladimír Hokr, který vedl kandidátku vítězné strany. 1. místostarostkou se stala také členka vítězné strany paní Ing. Ladislava Bártová. 2. místostarostou se však stal zástupce kandidátky ČSSD a jedno místo radního získal i zástupce KSČM. Rada tak byla obsazena třemi subjekty v poměru tři ku jedné ku jedné. Vytvořenou exekutivní koalici lze přiřadit k typu **velké koalice**. Zároveň se nejedná o typ minimální vítězné z důvodu možnosti samostatné dominance vítězné strany.

Tabulka 12: Výsledky komunálních voleb 2014 v Nových Hradech[119]

Název strany	Abs. hlasy (v %)	Získané mandáty (abs.)
Česká str. sociálně demokrat.	17,46	3
Komunistická str. Čech a Moravy	9,66	1
Občané pro zdravé město	54,72	9
Sdružení ODS, NK	7,74	1
SNK - Novohradsko	6,58	1
Křesť.demokr.unie-Čs.str. lid.	3,84	0

Trhové Sviny

Obec Trhové Sviny má v současnosti kolem 5 tis. obyvatel. Do zastupitelstva se volí 23 členů. Radu města tvoří 7 členů. V roce 2014 volební účast dosáhla 50,49 %, tj. o 5,04 procentních bodů méně než v roce 2010.

V porovnání s minulými volbami se značně rozšířil výběr kandidátek. V roce 2010 jich bylo 9 a v roce 2014 jich bylo o 5 více, což ukazuje na rekordní počet kandidátek ve všech sledovaných obcích.

Ve volbách si výrazně polepšila strana Volba pro město, která získala 4 mandáty navíc. ODS naopak 3 mandáty ztratila. Nakonec byla koalice vytvořena mezi stranami:

[119] *Volby do zastupitelstev obcí 10.10 - 11.10.2014: Výsledky voleb: Zastupitelstvo města: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice: Obec: Nové Hrady* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=3101&xobec=544868&xstat=1&xvyber=0>, vlastní zpracování.

Jsme tady doma, Volba pro město, Křesťanská demokratická unie, SNK Trhovosvinenska 2014 a Občanská demokratická strana, což je **minimální vítězná koalice**. Starostou města byl zvolen pan Pavel Randa, samozřejmě jednička vítězné kandidátky.

Tabulka 13: Výsledky komunálních voleb 2014 v Trhových Svinech[120]

Název strany	Abs. hlasy (v %)	Získané mandáty (abs.)
SNK VÝZVA!	3,18	0
Křesť.demokr.unie-Čs.str.lid.	7,43	2
SNK ZMĚNA PRO TRHOVÉ SVINY	3,07	0
Občanská demokratická strana	7,36	2
DOKÁŽEME TO!	2,8	0
Šance 2014 - SNK	5,74	1
Jsme tady doma	17,38	5
SNK TRHOVOSVINENSKA 2014	7,62	2
SNK SVINENSKÝ ZVON	15,58	4
Česká str. sociálně demokrat.	1,43	0
Komunistická str. Čech a Moravy	6,24	1
Volba pro město	15,64	5
Strana zelených a nez.kand.	0,84	0
ANO 2011	5,67	1

Týn nad Vltavou

V obci Týn nad Vltavou žije kolem 8 tis. obyvatel. Do zastupitelstva je voleno 21 členů. Radu města tvoří 7 členů. V roce 2014 dosáhla volební účast 43,77 %, tj. o 10,37 procentních bodů méně než v roce 2010.

Volby vyhrála ODS, která si oproti minulému období polepšila o 2 mandáty v zastupitelstvu. Nové mandáty získala i KDU-ČSL a ČSSD. Nově se do zastupitelstva dostala strana STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ (2 mandáty), Tejňáci a Koalice TOP 09 a Zelených pro Týn a okolí, každý po jednom mandátu. Starostou byl zvolen pan Mgr. Milan Šnorek, jednička kandidátky ODS. Vzhledem k tomu, že ani jedna strana nezískala ve volbách většinu, byla vytvořena koalice ideově spřízněných stran. Koalici

[120] *Volby do zastupitelstev obcí 10.10 - 11.10.2014: Výsledky voleb: Zastupitelstvo města: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice: Obec: Trhové Sviny* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=3101&xobec=545171&xstat=1&xvyber=0>, vlastní zpracování.

vytvořili: ODS, KDU-ČSL, Strana svobodných občanů, Nezávislí a ke koaličnímu programu se připojili i TOP 09 a Zelení prostřednictvím zastupitele Marka Štětky. Ze součtu dosažených procent ve volbách u jednotlivých koaličních stran, lze vytvořenou koalici posoudit jako **minimální vítěznou koalici**.

Tabulka 14: Výsledky komunálních voleb 2014 v Týně nad Vltavou[121]

Název strany	Abs. hlasy (v %)	Získané mandáty (abs.)
Strana svobodných občanů	8,63	2
Koalice TOP09 a Zelených	5,13	1
Dělnic. str. sociální spravedl.	1,25	0
NEZÁVISLÍ	5,19	1
Komunistická str. Čech a Moravy	10,02	2
Křesť. demokr. unie - Čs. str. lid.	16,81	4
Tejňáci	6,39	1
Česká str. sociálně demokrat.	15,04	3
Politické hnutí OBRODA	3,06	0
Občanská demokratická strana	19,61	5
STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ	8,88	2

Zliv

Počet obyvatel Zlivi se pohybuje kolem 3500. Do zastupitelstva je voleno 15 členů. Rada města se skládá z 5 členů. V roce 2014 volební účast dosáhla 49,97 %, což je o 1,07 procentních bodů více než v roce 2010.

Voleb se zúčastnilo šest různých stran a sdružení, což je o jeden subjekt více než v minulých volbách, přičemž se přidali dva noví účastníci – spolek Racek a Moderní Zliv. Nové spolky byly ve volbách celkem úspěšné a každý získal 16 %. Vítěznou stranou se stala ODS s 26 %. Tyto tři strany také vytvořily koalici a obsadily místa v radě města, přičemž vítězná ODS v radě nemá většinu, avšak pouze dvě místa, další dvě připadly spolku Racek a jedno zbylo na Moderní Zliv. Starostou města byl zvolen lídr kandidátky ODS, pan Ing. Jiří Štabrňák. Vytvořená koalice je opět **minimální vítěznou koalicí**.

[121] *Volby do zastupitelstev obcí 10.10 - 11.10.2014: Výsledky voleb: Zastupitelstvo města: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice: Obec: Týn nad Vltavou* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=3101&xobec=545201&xstat=1&xvyber=0>, vlastní zpracování.

Tabulka 15: Výsledky komunálních voleb 2014 ve Zlivi[122]

Název strany	Abs. hlasy (v %)	Získané mandáty (abs.)
Občanská demokratická strana	26,08	4
Křesť.demokr.uni-Čs.str.lid.	7,78	1
Spolek Racek	16,73	3
"Moderní Zliv"	16,39	2
Komunistická str. Čech a Moravy	11,91	2
"Občané pro Zliv"	21,11	3

8.2 Vytvořené exekutivní koalice

Složení kandidujících subjektů se v každé obci liší. Komunální volby v malých obcích a velkých městech jsou z pohledu motivací občanů zcela odlišné. Zásadním kritériem rozhodování voliče v obecních volbách bývá spíše osobní znalost kandidátů, aniž by voliči zvažovali, na kandidátce které strany je volený kandidát napsán. Dalším faktorem, který ovlivňuje rozhodování voličů, je činnost kandidátů v minulém období a vytyčení klíčových problémů obce.

Vzhledem k tomu, že stranickost, celkový program či pravicovost/levicovost kandidátů nejsou hlavním rozhodujícím kritériem, hlasování voličů se často podle stran vůbec neřídí. To je důvodem, proč v menších obcích vyhrávají nezávislí kandidáti nebo sdružení nezávislých kandidátů. Takové rozhodování doprovází i pokles důvěry v tradiční strany.

Zkoumaný vzorek obsahoval sedm subjektů se statutem města, přičemž České Budějovice jsou městem statutárním. Z vybraných měst jsou obcemi s rozšířenou působností Trhové Sviny a Týn nad Vltavou. Všechna ostatní města jsou obcemi s přenesenou působností.

Ve vytvořených koalicích převažuje typ minimální vítězné koalice. Tato koalice byla vytvořena v pěti sledovaných obcích, a to v Českých Budějovicích, Hluboké nad Vltavou, Trhových Svinech, Týně nad Vltavou a Zlivi. Ve všech uvedených městech nedosáhla vítězná strana na většinu mandátů v zastupitelstvu, proto byla nucena vytvořit koalici s některými z ostatních subjektů. Ve všech případech byla vždy vytvořena koalice stran a subjektů tzv. na jedné straně a ideově propojených. Pouze v Českých Budějovicích se koalice výrazně změnila v červnu roku 2015, kde nelze říci, že je

[122] *Volby do zastupitelstev obcí 10.10 - 11.10.2014: Výsledky voleb: Zastupitelstvo města: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice: Obec: Zliv* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=3101&xobec=545341&xstat=1&xvyber=0>, vlastní zpracování.

jednostranná. Minimální vítězná koalice může být v jednotlivých městech považována i za typ velké koalice, přičemž se tyto typy koalic velmi prolínají a nelze najisto určit, o který typ koalice se v konkrétním případě jedná.

Dalším typem koalice, který byl vytvořen, je koalice velkého typu ve městě Nové Hrady. Zde zvítězilo sdružení Občané pro zdravé město a získalo většinu hlasů. I přes tento úspěch svolilo k vytvoření koalice ČSSD a KSČM, což usuzuje autorka ze složení rady města. Vytvořenou koalici lze považovat pouze za velkou koalici.

Třetím typem koalice je všestranická koalice, která byla dle názoru autorky vytvořena ve městě Lišov. Všechny kandidující subjekty, které získaly mandáty v zastupitelstvu města, získaly i místo v radě města, kromě jedné strany - "JIHOČEŠI 2012". Absenci zástupce tohoto subjektu v radě města lze vysvětlit buď nedostatkem míst v radě, nebo opozičním postavením uvedeného subjektu.

Tabulka 16: Počet vytvořených koalic u významných politických subjektů ve všech městech (podle typu koalice)

Typ koalice	ODS	ČSSD	ANO 2011	KDU-ČSL	KSČM	Místní sdružení
Minimální vítězná	5	1	2	4	0	3
Široká	1	1	0	1	1	1
Velká	0	1	0	0	1	1

Závěr

Výsledky komunálních voleb v okrese České Budějovice přinesly řadu zajímavých poznatků. Ve vybraném vzorku sledovaných subjektů je nutné posuzovat dosažené výsledky především z hlediska počtu obyvatel a jejich účasti v komunálních volbách.

Volební účast v komunálních volbách souvisí s velikostí obce. V nejmenších obcích se voleb účastnilo kolem 45 - 50 % obyvatel, účast s rostoucí velikostí obce však klesá, a tak v největší jednotce ze sledovaného vzorku, v Českých Budějovicích, byla účast v komunálních volbách pouze 33 %. Ve srovnání s předchozími volbami v roce 2010 byla volební účast v roce 2014 nižší, v obcích Týn nad Vltavou a Nové Hrady klesla účast dokonce o 10 procentních bodů, pouze v Lišově a Zlivi se volební účast zvýšila o 1 procentní bod, což je ale zanedbatelné zvýšení.

V okrese České Budějovice z hlediska počtu získaných mandátů v zastupitelstvu v roce 2014 jednoznačně zvítězila Sdružení nezávislých kandidátů (získali 593 mandátů) a nezávislí kandidáti (získali 114 mandátů). Ve sledovaných jednotkách zvítězilo SNK v Nových Hradech, v Trhových Svinech a v Lišově, v ostatních subjektech SNK alespoň vytvořilo koalici s vítěznou stranou. Co se týče tradičních velkých politických stran, je možné vysledovat, že např. ČSSD se příliš ve sledovaných obcích neangažovala. Naproti tomu ODS vyhrála ve Zlivi a Hluboké nad Vltavou. KDU-ČSL se také stala vítěznou stranou, a to v obci Týn nad Vltavou, v ostatních obcích ale vždy získala alespoň jeden mandát. KDU-ČSL byla v celém okrese třetí nejvíce volenou stranou. Výsledky v jednotlivých municipalitách jsou naprosto odvislé od preferencí místních voličů a nelze je generalizovat. Srovnání výsledků voleb v okrese České Budějovice a celorepublikových výsledků ukazuje, že se liší pouze v pořadí stran (sdružení) na 4. - 6. místě. První místo obsadila Sdružení nezávislých kandidátů, druhé Nezávislí kandidáti a třetí KDU-ČSL. V okrese České Budějovice jsou pak na 4. místě ODS, na 5. místě ČSSD a na 6. místě STAN-NK. Oproti tomu se v celorepublikovém měřítku umístila na 4. místě KSČM, 5. místě ODS a 6. místě ANO 2011. Z uvedeného vyplývá nízký vliv KSČM jak ve sledovaných jednotkách, tak v celém okrese České Budějovice.

V 1. kapitole práce byly položeny tři otázky, přičemž odpovědi jsou shrnuty následovně:

- První otázka se týkala odchylek volebních zisků jednotlivých subjektů od okresního či republikového průměru, případně od výsledků z roku 2010. Co se

týče odchylek od okresního průměru, výsledky v obcích s přenesenou nebo rozšířenou působností zhruba odpovídají průměru, s výjimkou SNK - místních sdružení, která v těchto obcích získala pouze necelých 6 % hlasů, zatímco průměrný výsledek v okresu je 13,71 % hlasů. Je to dáno tím, že v obcích s neměstským statutem voliči upřednostňují SNK výrazně více než ve městech. Co se týče odchylek od celorepublikového průměru, je situace podobná: SNK - místní sdružení získala v celorepublikovém průměru 11,67 % hlasů. U ostatních subjektů se výsledky nijak výrazně neliší - největší odchylka je u ANO 2011 - celorepublikový průměr je o 3,12 procentních bodů nižší než ve městech v okrese České Budějovice. Co se týče odchylek od výsledků z roku 2010, s výjimkou SNK - místních sdružení všechny ostatní zmiňované významné subjekty hlasy ztratily, což bylo evidentně způsobeno vznikem nové strany ANO 2011, která v roce 2010 ještě neexistovala a v roce 2014 získala relativně vysoké procento hlasů (a to nejen v okresu České Budějovice, ale i celorepublikově). Dá se říci, že tato nová strana si „převzala“ část hlasů ostatních subjektů. Je třeba upozornit na rozdílné preference voličů v malých obcích a velkých městech, kdy voliči v komunálních volbách nedbají toliko na stranická kritéria nebo volební programy, ale spíše volí kandidáty dle osobních známostí či výsledků dosažených v předchozím volebním období. Odlišnost preferencí voličů tak způsobuje rozdílné výsledky voleb na obecní či okresní úrovni v porovnání s celorepublikovými výsledky.

- Na první otázku navazovala otázka druhá, zda jsou tyto odchylky určovány kvantitativními demografickými faktory. V případě obecních voleb lze u jednotlivých kandidujících subjektů vypozorovat rozdílné výsledky v různých obcích. Čím však větší obec či město je, blíží se výsledky komunálních voleb celorepublikovému průměru. Např. u strany ODS: V Hluboké nad Vltavou (5 tis. obyvatel) získala 24,49 % hlasů, v Českých Budějovicích (93 tis. obyvatel) získala 5,41 % hlasů, celorepublikový průměr činil 9,01 % hlasů. Dle kritéria počtu obyvatel je možné vysledovat vliv počtu obyvatel na účast v komunálních volbách. S rostoucí velikostí obce účast občanů v obecních volbách klesá. Zatímco v Nových Hradech (2 600 obyvatel) činila 56,05 %, v Českých Budějovicích to bylo pouhých 32,99 %. Celková volební účast neustále klesá i ve srovnání s předchozími volebními obdobími. Zatímco v roce 2014 v celém okresu průměrná volební účast činila 44,13 %, v roce 2010 dosáhla 49,02 %. Jiný vliv počtu obyvatel na výsledky komunálních voleb nelze vysledovat.

- Poslední, třetí otázka se týkala typologie koalic, kdy v závěru této práce bylo zjištěno, jaký typ koalic byl ve sledovaném vzorku měst vytvořen. Ve městech převažovala minimální vítězná koalice, přičemž je možné vytvořenou koalici považovat i za velkou koalici, a to dle rozdělení členů rady města. Na tvorbu koalic v malých městech zřejmě nelze určit žádný vzorec. Zvolení zastupitelé se spíše vždy dohodnou tak, aby bylo možné město co nejefektivněji řídit, přičemž jde do pozadí majoritní model rozhodování, který by bylo v mnoha městech možné aplikovat.

  Minimální koalice byla v obcích s rozšířenou či přenesenou působností vytvořena celkem 5x, široká koalice 1x, velká koalice 1x a všestranická koalice nebyla vytvořena v žádné obci. Pouze v obci Lišov by vznikla všestranická koalice v případě, že by strana JIHOČEŠI 2012 odstoupila od opozičního postoje, avšak za předpokladu, že v opozičním postoji zůstala, vznikla široká koalice.

Strana ODS vstoupila do koalice celkem 5x, strana ČSSD 3x, strana ANO 2011 2x, strana KDU-ČSL 4x, strana KSČM 2x a místní sdružení 5x.

Komunální volby tak v roce 2014 pokračovaly ve stejném duchu jako předchozí volby. Volební účast dále lineárně klesá a ve sledovaném regionu ustupuje moc levicových stran, zejména KSČM. Otázkou tak zůstává, zda byly obdobné výsledky dosaženy v dalších městech a obcích v okrese České Budějovice. Vzhledem k celkové analýze voleb v jednom vybraném okrese se lze domnívat, že výsledky voleb dopadly ve všech obcích ve sledovaném okrese velice podobně, bez radikálních změn a dopadů na lokální komunální politickou scénu.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BALÍK, S. *Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností.* Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. 387 s. ISBN 978-80-7325-144-4.
2. BALÍK, S. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha : Grada, 2009. 250 s. ISBN 978-80-247-2908-4.
3. BALÍK, S., et al. *Občanská demokratická strana a česká politika: ODS v českém politickém systému v letech 1991 - 2006.* Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. 328 s. ISBN 80-7325-079-9.
4. BUREŠ, J., CHARVÁT, J., JUST, P., ŠTEFEK, M. *Česká demokracie po roce 1989.* Praha : Grada, 2012. 526 s. ISBN 978-80-247-4283-0.
5. CABADA, L., et al. *Koalice a koaliční vztahy.* Plzeň : Aleš Čeněk, 2006. 223 s. ISBN 80-7380-004-7.
6. ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha : Grada, 2010. 223 s. ISBN 978-80-247-3061-5.
7. GESLOT, CH. *Elections municipales et citoyenneté européenne.* Paris : L'Harmattan, 2003. 450 s. ISBN 978-22-963-3564-6.
8. HUDÁK, J., JÜPTNER, P., SVOBODA, J. *Komunální politické systémy.* Praha : Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2003. 190 s. ISBN 80-7308-056-7.
9. CHANDLER, J. A. (ed.) *Místní správa v liberálních demokraciích.* Brno : Doplněk, 1998. 266 s. ISBN 80-7239-023-6.
10. CHYTILEK, R., ŠEDO, J. (eds.) *Volební systémy.* Brno : MPÚ MU, 2004. 237 s. ISBN 80-210-3548-X.
11. JÜPTNER, P., POLINEC, M., ŠVEC, K., et al. *Evropská lokální politika.* Praha : ISPV UK, 2007. 251 s. ISBN 978-80-254-1187-2.
12. KOUDELKA, Z. *Samospráva.* Praha : Linde Praha, 2007. 400 s. ISBN 978-80-7201-665-5.
13. KREJČÍ, O. *Nová kniha o volbách.* Praha : Professional Publishing, 2006. 481 s. ISBN 80-86946-01-0.
14. KUBÁT, M., et al. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy.* Praha : Eurolex Bohemia, 2004. 434 s. ISBN 80-86432-90-4.
15. MILLER, D. *Blackwellova encyklopedie politického myšlení.* 2. vyd. Brno : Barrister a Principal, 2003. 560 s. ISBN 80-85947-56-0.

16. PEROTTINO, M. *Francouzský politický systém.* Praha : Sociologické nakladatelství, 2005. 335 s. ISBN 80-86429-48-2.
17. ŘÍCHOVÁ, B. *Přehled moderních politologických teorií: Empiricko-analytický přístup v soudobé politické vědě.* Praha : Portál, 2014. 304 s. ISBN 978-80-262-0742-9.
18. ŠTĚPÁNEK, R. *Analýza komunálních voleb 2006 v okresu Žďár nad Sázavou.* Žďár nad Sázavou, 2007. Bakalářská práce. Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, Katedra politologie. Vedoucí bakalářské práce : PhDr. Stanislav Balík, PhD.

Elektronické zdroje

1. *Český statistický úřad* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2016, 18.2.2016 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/>.
2. *HDP, regionální účty* [online]. České Budějovice : Krajská správa ČSÚ v Českých Budějovicích, 2014, 14.12.2014 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/xc/hdp-xc>.
3. KLOMFAROVÁ, J. V Lišově budou voliči vybírat zástupce za město a venkov. *Českobudějovický deník* [online]. České Budějovice, 2014, 14.8.2014 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z WWW: <http://ceskobudejovicky.denik.cz/zpravy_region/v-lisove-budou-volici-vybirat-zastupce-za-mesto-a-venkov-20140814.html>.
4. KUTLVAŠR, V. *Obecná definice zastupitelstva* [online]. Janovice, 2015, 21.7.2015 [cit. 2016-03-01]. Dostupné z WWW: <http://www.obecjanovice.cz/obecna-definice-zastupitelstva/d-1024>.
5. MATERNA, D. *Politika v Česku v roce 2014: Jmenování vlády a troje volby* [online]. Praha : Česká televize, 2014, 6.10.2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/archiv/1014807-volby-2014-rekordni-pocet-kandidujicich-uskupeni-i-zen-poprve-voli-cizinci>.
6. *Mzdy, náklady práce* [online]. České Budějovice : Krajská správa ČSÚ v Českých Budějovicích, 2014, 14.12.2014 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/xc/mzdy-xc>.
7. PECHÁČEK, Š. *Panašování jako způsob personalizované volby v rámci poměrného volebního systému.* Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. Praha : Parlamentní institut, 2013, [cit. 2016-03-02]. Dostupné z WWW: <www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=139686>.

8. RIEGL, M. *Přehled volebních systémů v Evropě* [online]. Praha : Institut evropské demokracie, 2005, [cit. 2016-03-02]. Dostupné z WWW: <http://www.ied.cz/index.php?d=8&id=77>.
9. SLOBODA, D. *Komunálne voľby majú stabilnú účasť* [online]. Bratislava : Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika, 2014, 26.11.2014 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z WWW: <http://www.konzervativizmus.sk/article.php?5801>.
10. SVOBODA, K. Místní samospráva v Maďarsku. *Moderní obec* [online]. Praha, 2000, 19.7.2000 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z WWW: <http://moderniobec.cz/mistni-samosprava-v-madarsku-2/>.
11. *Volby do zastupitelstev obcí 1994 - 2014* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2015 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/>, vlastní zpracování.
12. *Volby do zastupitelstev obcí 10.10 - 11.10.2014: Všechna zastupitelstva: Všechny kraje* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1211?xjazyk=CZ&xid=1&xv=1&xdz=7&xnumnuts=0&xstat=1&xvyber=1>.
13. *Volby do zastupitelstev obcí 10.10. - 11.10.2014: Výsledky voleb na území: Zastupitelstva obcí, městysů a měst: Kraj: Jihočeský kraj* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1211?xjazyk=CZ&xid=1&xv=1&xdz=8&xnumnuts=3100&xstat=1&xvyber=0>.
14. *Volby do zastupitelstev obcí 10.10 - 11.10.2014: Výsledky voleb na území: Zastupitelstva obcí, městysů a měst: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějo*vice [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1211?xjazyk=CZ&xid=1&xv=1&xdz=8&xnumnuts=3101&xstat=1&xvyber=0>.
15. *Volby do zastupitelstev obcí 15.10. - 16.10. 2010: Výsledky voleb na území - výběr obce: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2010/kv111?xjazyk=CZ&xid=1&xnumnuts=3101&xstat=1>, vlastní zpracování.
16. *Volby do zastupitelstev obcí 10.10. - 11.10.2014: Výsledky voleb na území - výběr obce: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice* [online]. Praha :

Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv111?xjazyk=CZ&xid=1&xnumnuts=3101&xstat=1>.

17. *Volby do zastupitelstev obcí 10.10 - 11.10.2014: Výsledky voleb: Zastupitelstvo města: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice: Obec: Hluboká nad Vltavou* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=3101&xobec=544485&xstat=1&xvyber=0>.
18. *Volby do zastupitelstev obcí 10.10 - 11.10.2014: Výsledky voleb: Zastupitelstvo města: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice: Obec: Lišov* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=3101&xobec=544779&xstat=1&xvyber=0>.
19. *Volby do zastupitelstev obcí 10.10 - 11.10.2014: Výsledky voleb: Zastupitelstvo města: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice: Obec: Nové Hrady* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=3101&xobec=544868&xstat=1&xvyber=0>.
20. *Volby do zastupitelstev obcí 10.10 - 11.10.2014: Výsledky voleb: Zastupitelstvo města: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice: Obec: Trhové Sviny* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=3101&xobec=545171&xstat=1&xvyber=0>.
21. *Volby do zastupitelstev obcí 10.10 - 11.10.2014: Výsledky voleb: Zastupitelstvo města: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice: Obec: Týn nad Vltavou* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=3101&xobec=545201&xstat=1&xvyber=0>.
22. *Volby do zastupitelstev obcí 10.10 - 11.10.2014: Výsledky voleb: Zastupitelstvo města: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice: Obec: Zliv* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW:

<http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=3101&xobec=545341&xstat=1&xvyber=0>.

23. *Volby do zastupitelstev obcí 10.10 - 11.10.2014: Výsledky voleb: Zastupitelstvo obce: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice: Obec: Dubné* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16].
24. *Volby do zastupitelstev obcí 10.10 - 11.10.2014: Výsledky voleb: Zastupitelstvo obce: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice: Obec: Hvozdec* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=1&xnumnuts=3101&xobec=535613&xstat=1&xvyber=0>.
25. *Volby do zastupitelstev obcí 10.10 - 11.10.2014: Výsledky voleb: Zastupitelstvo statutárního města: Kraj: Jihočeský kraj: Okres: České Budějovice: Obec: České Budějovice* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=3&xnumnuts=3101&xobec=544256&xstat=0&xvyber=0>.
26. *Vybrané ukazatele za okres České Budějovice* [online]. České Budějovice : Krajská správa ČSÚ v Českých Budějovicích, 2016, 15.4.2016 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/documents/11256/34995529/CZ0311.pdf/a9494844-33e6-4b94-952c-2138415250c3?version=1.7>.
27. *Zaměstnanost, nezaměstnanost* [online]. České Budějovice : Krajská správa ČSÚ v Českých Budějovicích, 2014, 14.12.2014 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/xc/zamestnanost-xc>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 152/1994 Sb. o volbách do zastupitelstev v obcích a o změně a doplnění některých dalších zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1994, částka 48. Dostupné z WWW: <http://www.zakonynawebu.cz/cgi-bin/khm.cgi?typ=1&page=khm:SB1994/15294A01_000.HTM>.
2. ČESKO. Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 38. Dostupné z WWW: <http://www.sbcr.cz/cgi-bin/khm.cgi?typ=1&page=khc:SBA0128A>.
3. ČESKO. Zákon č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů, Česká*

republika. 2001, částka 178. Dostupné z WWW: <http://www.sbcr.cz/cgi-bin/khm.cgi?typ=1&page=khc:SBA1491A>.

4. ČESKO. Předpis č. 112/2014 Sb.: Rozhodnutí prezidenta republiky o vyhlášení voleb do Senátu Parlamentu České republiky, do zastupitelstev obcí a zastupitelstev městských obvodů a městských částí ve statutárních městech a do zastupitelstva hlavního města Prahy a zastupitelstev jeho městských částí. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2014, částka 47. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2014-112>.

Ostatní zdroje

1. *Politologický časopis.* 2003, roč. 10, č. 1, 112 s. ISSN 1211-3247.
2. *Politologický časopis.* 2002, roč. 9, č. 2, 244 s. ISSN 1211-3247.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počet členů zastupitelstva v závislosti na počtu obyvatel 12

Tabulka 2: Třídy a typy koalic 23

Tabulka 3: Vybrané statistické údaje okresu České Budějovice 55

Tabulka 4: Vývoj celorepublikové volební účasti v komunálních volbách v letech 1994 – 2014 58

Tabulka 5: Výsledky komunálních voleb 2014 v celorepublikovém měřítku. 59

Tabulka 6: Výsledky komunálních voleb 2014 v Jihočeském kraji. 60

Tabulka 7: Výsledky komunálních voleb v okrese České Budějovice 63

Tabulka 8: Porovnání výsledků voleb ve městech a v obcích s neměstským statutem .. 67

Tabulka 9: Výsledky komunálních voleb 2014 v Českých Budějovicích 69

Tabulka 10: Výsledky komunálních voleb 2014 v Hluboké nad Vltavou 70

Tabulka 11: Výsledky komunálních voleb 2014 v Lišově 71

Tabulka 12: Výsledky komunálních voleb 2014 v Nových Hradech 72

Tabulka 13: Výsledky komunálních voleb 2014 v Trhových Svinech 73

Tabulka 14: Výsledky komunálních voleb 2014 v Týně nad Vltavou 74

Tabulka 15: Výsledky komunálních voleb 2014 ve Zlivi 75

Tabulka 16: Počet vytvořených koalic u významných politických subjektů ve všech městech (podle typu koalice) 76